

De som ikke fikk følge med på frammarsjen

(ikke fikk oppleve oppreisningen).

(Forts. fra forrige nr.)

Dyrlege Slettum, Gjøvik (døde under fangenskap)

Dyrlege Knut Voss, kontrollveterinær i Namsos

Lensmann Rønning, Eidsanger, snikmyrdet 7. april 1945

Mikael Aamodt, planteskoleier og ordfører i Eidsanger
Bankdirektør A. Gunnuldsen Eidsanger

Bonde Julius Ramberg, Eidsanger

Bonde Peder Leerstang, Eidsanger

Husmor Ragna Johannessen Eidsanger

Bonde William Hegna, Eidsanger

Husmor Petra Hegna, Eidsanger

Bonde Nils Solvik, Eidsanger
Kjøpmann Gunnar Bradley, Hop, Bergen

Fotograf Christian Bøbak, Hop, Bergen

Skipsreder Thorvald Halvorsen, Kråkenes (ikke NS)

Adjunkt Lund, Bergen

Direktør Johnny Isdahl, Bergen (ikke NS)

Kaptein Harald Lund, Lofthus

Lektor Svendsen og frue, Odda

Dr. Axel Langnes, Mysen

Distriktsdyrlege Arne Bergersen, Børsa, som døde i oktober 1955

Da NS ble gjort til syndebukk

Glimt fra Eivind Blehrs foredrag på Jessheim

Vi gjengir følgende avsnitt:

Vi har, gjennom de 11 årene som er gått siden smørgossene befrikk Norge, studert «rettsoppgjøret» nøyte fra alle kanter, og vi har formet visse konklusjoner på de springende punkter. Disse våre teser eller påstander har vært våre nøddankere i de stormer, som har gått over oss. Vi har hevdet at oppgjøret ikke har hatt mer med retten å gjøre, enn at det foregikk i rettslokalene. Rettsens blinde gudinne, Fru Justitia, som utdeler rett uten persons anseelse, var forvist og erstattet med, en annen blind guddom, hatets norske gud, den blinde Hød.

Det ble et helt igjennom politisk oppgjør — en hevn, fordi vi hadde en annen oppfatning enn flyktningene. Men det var ikke bare en hevn: De som hadde sviktet og lagt vårt land åpent for Vestmaktens militære behov for en ny front, de trengte en syndebukk. Og der ble i strid med folkeretten gitt strafferettslige anordninger som var ugyldige av fire grunner:

1) De var folkerettsstridige, fordi de stred mot Haag-landkrigsreglementet.

2) De var grunnlovsstridige, fordi de hadde

Meningsfeller!

Vi i Forbundet har passert den første stasjon på veien mot det mål vi har satt oss: full oppklaring av alle begivenheter i forbindelse med planleggingen, utformingen og gjennomføringen av etterkrigsoppgjøret. Den utredning som vi i disse dager har kunnet legge fram fra de svenske vitenskapsmenn, bør kunne gi hver og en forståelsen av at vårt arbeid går på med alvor og energi.

Tidspunktet er inne da også de som hittil har forholdt seg avventende, bør anse det som en selvfølgelig plikt å slutte opp i rekkene. Jo flere som mønstrer opp om våre krav, desto større slagkraft får vi og desto hurtigere har vi håp om å se effektive resultater. Vi slår oss nemlig ikke til ro med den svenske utredning. Tvert i mot! Den gir oss krefter til å gå ennå mer intenst inn for det vi

har satt oss fore, enn tidligere.

Bli derfor med oss, De som ikke allerede har sluttet Dem til som medlem! Gå ikke omkring med «kartotek-skrekk»! Vår organisasjon er en helt igjennom lovlig institusjon. Vi arbeider åpent og utelukkende med absolutt legale midler. Ingen har noe å frykte. Forbundet er tvers igjennom upolitisk. Det står åpent for enhver som går inn for sannhet og rettferdighet og som ønsker å se landets rettsinstanser omgitt av tillit og anseelse.

Tegn Dem som medlem i denne dag! Utsett det ikke! Send oss Deres kontingent — den er bare kr. 20.— pr. år — til postgiro 150 28, Forbundet, postboks 3214, Oslo.

Velkommen til felles virke!

FORBUNDET FOR SOSIAL
OPPREISNING.

Den svenske utredningen

Daglig mottar vi meldinger fra folk som har skaffet seg hovedutredningen, om at de er særdeles begeistret for innholdet og mener å ha gjort et godt kjøp. Derom kan det heller ikke rå noen som

nøktern og avbalansert rettsfølelse igjen blir det grunnleggende, i stedet for stemninger, følelser og affekter slik som i krigs- og etterkrigstiden.»

Det den norske almenhet i

NRK driver fortsatt hetspropaganda

I «Den vide verden» holdt Elena Ording Langfredag et villledende kåseri om jødene i de forløpne 2000 år, og gjentok den infame løgnen om de 6 millioner jøder som nazistene skulle ha drept under den siste verdenskrig.

— En hetsfrase slynget ut på selve langfredag — på den tristeste dagen i kristendommen — da jødiske politikere, skriftkloke og fariseer myrdet Kristus på den mest brutale måte, fordi han refset disse menneskene og fortalte dem sannheten.

Om jødene har gjort avbikt for denne forbrytelsen, nevnte den eleverte kåsørske intet om.

Hovedinnholdet i kåseriet behandlet jødernes samhold gjennom sin mystiske religion og var en ensidig forherligelse av jødene som rase og folk.

Som et passende apropos til kåsørens tendensiøse historikk kan det være av interesse for de lyttere som langfredag hørte hennes evangelium å sitere hva en fremragende jøde har å fortelle om sin rase og folk.

Jøden Marcus Ravage skrev i «Century Magazine», januarheftet 1928 (senere visstnok ansatt i redaksjonen i «New York Times»):

«Vi (jøder) er de egentlige anstiftere av verdenskrigen og hovedprofitt-tagerne av slikt folkemord. — Man beskylder oss for å ha anstiftet revolusjonen i Moskva. Legg merke til at vi innrømmer det. Og hva så?

Hva tjener det å ofre store ord på den påståtte kontroll som vi har over den offentlige mening gjennom våre finansfolk, avisutgivere, film-krefter, når vi like gjerne kan anklage oss for den beviselige kontroll vi har over adams bleie-sivilisasjon?»

Bonde Gudbrand J. Engelian

Narum i Søndre Land, døde 26/3 og ble gravlagt på Hov kirkegård 4/4 under stor deltagelse.

Han var en kjent mann i bygden, og at han ble rammet av hjertelammelse under middagen i bryllupet for hans yngste datter gjorde bortgangen smerteligere for alle.

Han var født i 1887. Han overtok gården Søndre Narum etter sin far i 1915 og overlot den til sin sønn i 1942. Han var en meget dyktig jordbruker og la ned et store arbeid i bondeorganisasjonen. I mange år var han sekretær i Landbrukslaget for Fluberg og Søndre Land, og han var medlem av herredstyret og de fleste andre styrever i bygden. Gudbrand J. Engelian, og hans hustru Kristine ikke mindre, var sterke personligheter — selvstendige og kloke mennesker som det sto respekt av.

Når hjemmet på Søndre Narum nød stor aktelse skyldtes dette ikke store skoger eller annen rikdom, men at de gamle bondedygder — arbeidsomhet, sparsomhet, gudsfrykt og nøysomhet var satt i høysetet. Dette preget også barneflokkene som har skapt 6 nye hjem i samme ånd.

Etter at Engelian ble kårmann i 1942 har han ryddet og brutt opp en ny gård på Narumsetra av størrelse som gjennomsnittet av norske gårder.

Som varm forsvarsvenn sluttet Engelian seg til NS. På sin foredragsferd i Oppland i 1934 kom Quisling også til kommunelokalet på Hov. Mens han under det avrutte geværsmerke hadde høykonjunktur i Norge dengang, og Arbeiderpartiet stevnet sine tropper til å møte i kommunelokalet for å hindre at Quisling fikk tale. Og troppene fylte lokalet til siste ståplass. Og da det ikke lyktes Arbeiderpartiet å true eller lokke NS til å overlate lokalet, ble det trampet og bråket slik at dunderet hørtes de gode 2 kilometer over Randsfjorden. Det var Arbeiderpartiets «demokratiske» metoder for å ødelegge vårt forsvar. Men så lenge holdtes spektaklet gående at Gudbrand Engelian reiste seg og sa: «Nå kan det være nok. Jeg foreslår at Arbeiderpartiets fører nå tar «gjengen sin» og går. Om det var fordi Engelian fysisk var en kjempe, eller for den ro og myndighet han talte med, — sikkert er det at bråkmakerne fjernet seg og Quisling fikk holde sitt foredrag.

Skipsreder Thorvald Halvorsen, Kråkenes (ikke NS)
Adjunkt i Bergen
Direktør Johnny Isdahl, Bergen (ikke NS)
Kaptein Harald Lund, Lofthus
Lektor Svendsen og frue, Odda
Dr. Axel Langnes, Mysen
Distriktsdyrlege Arne Berger- sen, Børsa, som døde i oktober 1955

Fortsettes inne i bladet.

Jeg for min del har iallfall alltid vært skamløst opptatt av om jeg befinner meg vel. Jeg har følt at noe var fundamentalt galt og at desperate forholdsregler var nødvendig hver gang jeg ikke var lykkelig.

Max Eastman.

Hvem er

professor S. P. Andersen?

Hvem er

inspektør Dagfinn Tveito?

Hvem er

Sir John Slessor?

Hvem er

redaktør A. Olesen?

Se svar side 3.

Det kan ikke under noen omstendighet eksistere så svært mye frihet innenfor det moderne økonomiske liv. En arbeider har ikke frihet til å komme og gå som han vil. Kapteinen på «Stavangerfjord» kan ikke plutselig sette kursen mot Havanna.

Torolf Elster.

Det fatale ved gode forsetter er at de alltid kommer for sent.

Oscar Wilde.

behov for en ny front, de trengte en syndebukk. Og der ble i strid med folkeretten gitt strafferettslige anordninger som var ugyldige av fire grunner:

1) De var folkerettsstridige, fordi de stred mot Haag-landkrigsreglementet.

2) De var grunnlovsstridige, fordi de hadde tilbakevirkende kraft.

3) De var lovstridige og stridende mot menneskerettighetene, fordi de ikke var behørig publisert.

4) Og hertil kommer den fjerde grunnfeil ved rettsoppgjøret: Slik som det var planlagt, og slik som det ble gjennomført, stred det mot egalitetsprinsippet: kravet om alles likhet for loven: et prinsipp som hevdes av alle vesterlandske stater, som mener å være rettsstater!

Det var voldsomme anklager vi rettet mot «rettsoppgjøret». Kunne ikke dette være nok? Nei, vi hadde mer å si, og det gjaldt de såkalte «økonomiske sanksjoner». Vi hevdet at inndragningene, bøtene og det felles erstatningsansvar var ett og det samme, bare en omgåelse av grunnlovens § 104, som forbyr konfiskasjoner. Det gjaldt å plyndre oss til skinn slik at vi ikke kunne mukke etterpå, vi skulle gjøres ufarlige, avhengige av fattigunderstøttelse og rettssvikernes nåde.

Vi var vel uhørt frekke? I slike påstander kunne vel ingen gi oss rett? Var det ikke bedre å la det falle «ro over rettsoppgjøret» og la «historien dømme»?

Jeg vil si at aldri har vel våre motstanderes delte samvittighet røpet seg tydeligere enn ved dette nesten bønnlige rop om ro over rettsoppgjøret.

Taleren gikk for øvrig sterkt i rette med styremaktens

Daglig mottar vi meldinger fra folk som har skaffet seg hovedutredningen, om at de er særdeles begeistret for innholdet og mener å ha gjort et godt kjøp. Derom kan det heller ikke rå noen som helst tvil. Boken er rett og slett verd sin vekt i gull, som man sier, og er helt uunnværlig for enhver som virkelig ønsker å følge med. Og hvem gjør ikke det? Landets anseelse som rettsstat og ens egen ære som samfunnsborger er jo ikke akkurat godtkjøpsartikler som man har lov til å mene å kunne være foruten. Selv om en må gripe litt ned i pungen, får man full valuta gjennom den oppmuntring boken gir en i øyeblikket og den fortrøstning til den framtidige historiens dom som den varsler.

H.r.advokat Albert Wiesener og o.s.sakf. Erling Uelands vektige artikler i sakens anledning har vakt stor oppmerksomhet i vide kretser. I Verdens Gang 11. ds. skriver sivilingeniør Gjert Edvard Bonde således bl. a.:

«Selv om jeg under okkupasjonen holdt meg unna både nazister, NS og jøssinger, så varmet det meg likevel i sjelen at der innen den norske juriststand dog finnes selvstendig tenkende menesker, som ikke driver med strømmen men som våger å ha sin egen mening, slik som advokat Wiesener i Oslo og overrettssakfører Ueland i Stavanger. Det gir håp om at Norge igjen kan bli en rettsstat, hvor

angrep på privat eiendom og menneskerettighetene. Blehr avsluttet med å be alle passive av tidligere NS om å medvirke til rettsstatens gjenoppbygning.

Den svenske utredningen

nøktern og avbalansert rettsfølelse igjen blir det grunnleggende, i stedet for stemninger, følelser og affekter slik som i krigs- og etterkrigstiden.»

Det den norske almenhet i dette øyeblikk trenger mer enn noe, er faktisk viten. Til det øyemed har vi bl. a. laget en ekstrakt av hovedutredningen — forfattet av det svenske institutts leder, professor Sundberg selv. Denne ekstrakt egner seg på grunn av sin prisbillighet fortrinlig til spredning i kretser der uviitenheten ennå rår, og vi må innstendig be våre feller om å bistå oss med å få denne ekstrakten inn i flest mulig norske hjem. Jeg kalte ved en tidligere anledning ekstrakten for en smakebit som ville gi mersmak og dermed skape lyst på selve hovedutredningen. Det er ingen tvil om at så vil skje, når folk først får øynene opp for i hvilken grad de hittil er blitt ført bak lyset. I første rekke er dette ekstraktens oppgave. (Vi viser ellers til Forbundets annonse i dagens avis, side 3, om det her nevnte materiales kostende og eventuelle fordeling. Vær klar over at dette materiales utarbeidelse nødvendigvis trenger å bli supplert av en omfattende spredning. Hjelp oss med dette siste!

Forbundssekretæren.

Rettsferdigheten

uten kraft er avmektig, makten uten rettsferdighet er tyrrannisk.

Pascal.

En dårlig forfatter trefter lettere folks smak enn en dårlig skomaker.

Hjalmar Söderberg.

«Vi (jøder) er de egentlige anstiftere av verdenskrigen og hovedprofitt-tagerne av slikt folkemord. — Man beskylder oss for å ha anstiftet revolusjonen i Moskva. Legg merke til at vi innrømmer det. Og hva så?

Hva tjener det å ofre store ord på den påståtte kontroll som vi har over den offentlige mening gjennom våre finansfolk, avisutgivere, film-krefter, når vi like gjerne kan anklage oss for den beviselige kontroll vi har over eders hele sivilisasjon gjennom den jødiske Mythus?

I har enda ikke på langt nær fattet vår skyld — omfanget av vår skyld. Vi er snyltere. Vi er tilintetgjørere. Vi er omstyrtetere. Vi har tatt eders kjødelige verden i besittelse, eders idealer, eders skjebne. Vi har behandlet eder skammelig. Vi var den egentlige årsak, ikke bare til den siste krig, men praktisk talt til alle eders kriger. Vi var de egentlige trådtrekkere ikke bare ved igangsettelse av den russiske revolusjon, men de egentlige anstiftere av enhver større revolusjon i eders historie...

Hvem vet hvilken stor og gunstig fremtid I hadde hatt, om vi hadde latt eder være i fred?»

Elena Ordning har formentlig intet kjennskap til hva en rekke verdenskjente jøder har uttalt om sin rase — dens makt og midler. Mangler hun kunnskap i denne materien, bør hun tilegne seg slik kunnskap før hun igjen opptrer på arenaen.

A. F. W.

Vår tid

Det virker hjemmekoselig å se i avisene at Islands utenriksminister mener at amerikanske tropper bør forsvinne fra sagaøya, idet spenningen i verden nå er blitt mindre. Det er som å høre Gunnar Knudsens lettsindige prek før første verdenskrig om «skyfri himmel» eller Nygaardsvolds tullprat før annen verdenskrig om at tiden nu var kommet til å avruste.

Som bekjent viste begivenhetene at både Gunnar Knudsen og Nygaardsvold tok feil. De var falske profeter, og det samme

Forts. side 4

let til siste ståplass. Og da det ikke lyktes Arbeiderpartiet å true eller lokke NS til å overlate lokalet, ble det trampet og bråket slik at dunderet hørtes de gode 2 kilometer over Randsfjorden. Det var Arbeiderpartiets «demokratiske» metoder for å ødelegge vårt forsvaret. Men så lenge holdtes spektaklet gående at Gudbrand Engelsen reiste seg og sa: «Nå kan det være nok. Jeg foreslår at Arbeiderpartiets fører nå tar «gjengen sin» og går. Om det var fordi Engelsen fysisk var en kjempe, eller for den ro og myndighet han talte med, — sikkert er det at bråkmakerne fjernet seg og Quisling fikk holde sitt foredrag.

Gudbrand J. Engelsen var en stillfarende og fredsel mann. Men mot og styrke til å hevde sine meninger hadde han nok av.

Vi som var dine meningsfeller og venner takker deg for alt du ga oss i livet. Vi vil bevare ditt minne i takknemlighet.

Venner.

Rene ord for pengene

Smaalenenes Amtstidende, som under redaktør Halvor Diesens ledelse kommer ut i Halden, bringer 23. mars d. å. en leder, i hvilken det blir tatt kraftig til gjenmæle mot den kritikk som bl. a. Dagbladet hadde gitt plass for i anledning av de tre ministres løslatelse før påske.

I denne leder heter det bl. a.:

«Skylden for at Norge ble et utenrikspolitisk vakuum i 1940 var ikke Quislings eller hans ministres. Historiens dom vil få rikspolitisk vakuum i 1940 var ikke Quislings eller hans ministres. Historiens dom vil få andre navn på sin tiltaleliste når det gjelder den saken. Der var en gang et politisk parti i Norge som proklamerte seg som en seksjon av den tredje internasjonale og som målbevisst arbeidet for å gjøre landet forsvarsløst. Det forlanger å bli hørt med at det gjorde det i de beste og edleste, subjektive hensikter.

Atskillelse er for kjærligheten hva vinden er for flommen: Den får den lille til å slokne og den store til å blåse opp.

Roger de Bussy-Rabutin.

Det kan være riktig. Men fra det hold er man i alle fall ikke berettiget å kaste med sten.»

Dette er ærlig og grei tale. Når våger den øvrige høyre- presse å vise det samme mot og den samme sannhetskjerlighet som redaktør Halvor Diesens?

Vi tar hatten av for en mann som drister seg til å si det som så å si alle tenker men som så sørgelig få tør å vedkjenne seg offentlig. Det er folk av redaktør Diesens støpning som gir en håp om en framtid da sannheten og rettferdigheten igjen inn- tar sin normale plass i det norske samfunnet.

H. G.

Den er klok som ser dummere ut.

Dansken Piet Hein.

Indisk femårsplan

Den indiske kongress har godkjent regjeringens annen femårsplan. Det mest bemerkelsesverdige ved denne plan er at dens formål uttrykkelig er å skape en «sosialistisk» samfunnsreform, med vidtgående offentlig kontroll av industrien.

FOLK OG LAND

UAVHENGIG UKEAVIS

Ansvarlig redaktør Johannes Kringlebotn

— også en måte å motta svenskebetenkningen på

Adresseavisen i Trondheim bragte for en tid siden under «Ordet fritt» et produkt sålydende:

NS-ledernes nye fremstøt

Tid til annen — bl. a. i Adresseavisen for 10. mars — leser en at en del ledende NS-folk prøver på å reise en folkeopinion mot rettsoppgjøret. Ifølge pressemeddelelser har de bl. a. engasjert kjente svenske jurister til å granske oppgjøret. En Oslo-advokat — advokat Mordt — skal ha utgitt en bok, hvor han — på grunnlag av de svenske juristers utredning — retter skarpe angrep på rettsoppgjøret.

Jeg vil som fhv. NS — ja endog ledende sådan — rette en alvorlig henstilling til de ledende NS-folk som står bak disse angrep på rettsoppgjøret, om å innstille disse angrep snarest mulig. Dette er av hensyn til vårt folks fellesfront mot kommunismen og av hensyn til den fhv. NS-ungdom. En stor del av denne ungdommen — ja kanskje størstedelen av den — har nå greid å vinne en posisjon i det demokratiske norske folkesamfunn, takket være sin dyktighet og sin vilje til å tilpasse seg. Ved at dere NS-ledere nå driver en hetstraffikk mot rettsoppgjøret, kan dere komme til å ødelegge denne ungdommen. Og den har sannelig lidd nok på grunn av de dumheter og fellgrep vi gjorde oss skyldig i under okkupasjonen. Det får være slutt nå.

Dere vil sikkert innvende: men vi eldre lider enn under følgene av dette oppgjøret. Vi får ikke skikkelig arbeid, vi blir fremdeles frosset ut osv. Jeg vet det, jeg lider selv under det. Men av hensyn til kampen mot kommunismen og av hensyn til de unges fremtid må vi søke å avfinne oss med vår skjebne. Under okkupasjonen lanserte NS bl. a. følgende slagord: Fellesnyttten går foran egennytten. — Nå er tiden inne til å gjøre dette slagord til virkelighet ved å innstille

folks fellesfront mot kommunismen». Hvilken fellesfront er det han sikter til? Snakker han flott og besnærende om noe som ikke eksisterer? Han gjør dessverre det! Hvorfor fortier han at styremaktene i 1945 med vold og bedrageri rev ut av sammenhengen den folkegruppe på 300 000 mennesker i vårt land som sognet til NS? Denne folkegruppe representerte den sterkeste nasjonale rørsle i vårt folk siden 1905.

Han er freidig nok til å påstå at vi rettsforfulgte skal finne oss i vår skjebne, men at dette likevel ikke forhindrer at vi enkeltvis kan ta opp igjen vår sak. Når og på hvilken måte? Vi kjenner intet rettsmiddel som i så henseende står til vår rådighet. Gjør Fhv. NSKO det? I så fall: Fram med de facts som kan underbygge denne høyst merkelige påstand.

«Men det må ikke skje ved utenlandsk bistand» (!!)

Ikke måte på allvitenhet. Vet ikke den fallerte mann at såvel folkeretten som strafferetten i sin kjerne er mellomfolkelig eie? Innbilder han seg for øvrig at alt hva norske jurister lager til går hus forbi?

Hele vår kulturelle framgang har vært betinget også av lærdom og vokster i andre land. Er det plutselig blitt landssvik å hente kunnskap fra verdens kulturnasjoner?

Norsk ungdom sendes i stadig strøm til f. eks. USA for å lære av amerikansk kultur-

Makthaverne har trukket flere av fortidens humanistiske skjønnander inn i kampen mot NS — inn i deres kamp mot sin neste.

Jeg vil tilbakevise berettigelsen herav. Det hele er en skammelig insinuasjon.

Det begynte med «Stemmen fra London» og nådde klimaks da arrestasjonsbølgen satte inn i 1945.

I artikler i «8. Mai» og «Folk og Land» har jeg også tidligere pekt på hva som hendte da «seiren» var vunnet, og konge og regjering vendte hjem. Forventningene i vårt folk var stor. Men det viste seg at hjemkomsten til fedrelandet var eskortert av hat og atter hat. Arrestasjoner og ulykker fulgte, dommer ble avsagt i strid med landets lovverk. Det var den største skjennsel som kunne overgå et folk at niddingsnavnet landssvik ble påstemplet tusener av uskyldige landsmenn.

Landssvik var en ny betegnelse. Den har ikke vært brukt i Norge før. Nu fikk makthaverne dette ord spredt over den hele verden. Norge hadde vært kjent for sin dype respekt for lov og rett, nå skulle det gis skinn av stor lovløshet i vårt land, vi ble plutselig et folk med hundre tusen «landssvikere»!

Denne skjensel verner makthaverne om i dag, sammen med sine lakeier.

Dette har fornedret Norge og er i hele sitt vesen fjernt fra norsk lynne og historie.

Og som sagt: Makthaverne har i sin forfølgelse av gode

Kort utdrag av Erling Bjørnsosn tale på Jessheimmøtet.

landsmenn ment å ha med seg fortidens store ånder, de menn som gjennom sin livsgjerning var med å løfte vårt land opp i folkenes kulturkrets. Makthaverne har også tatt seg rett til å regne Bjørnstjerne Bjørnson, min store far, med seg!

Noe mer vanvittig kan ikke tenkes, det er en besudlelse av hans liv, av hans gjerninger, av hans ære, av hans minne.

Hat, hvor finner man hat i Bjørnstjerne Bjørnsosn liv? Hans motto var:

Elsk din neste du kristen sjel, tråd ham ikke med jernskodd hæl, ligger han enn i støvet!

Og han skulle tas til inntekt for den hatets bølge som skyllet over landet?

Hva mener vår høye prelat Berggrav?

I samlet sum er å si at de som strengest har dømt oss vet minst! Bjørnstjerne Bjørnsosn samvittighet forbød ham å dømme sin neste, uten å kjenne grunnen til hans standpunkt, og han kom i åpen strid med kirkens prester, som alltid tjenet makthaverne istedenfor å forkynne kjærlighetens evangelium og verne de undertrykte og forfulgte. Tunge år fulgte, jeg husker det godt. Tunge år, for en mann som selv var prestesønn og varm

grundtvigianer. Det nye syn ble ikke liggende stille i hans sinn, og hans omvendelse vakte veldig oppsikt. Men en kamp med seg selv førte han, og dømte ikke sin neste i uvitenhet. Intet sto ham fjernere enn hat. Alt lenge før hans omvendelse kom dette sterkt til syne under den såkalte Signalfeide i Danmark, hvor det gjæret etter krigen med tyskerne i 1864. Det var ved Grundtvigs gravferd han sa de berømte ord om at han meldte seg ut av hatets forening og forkynnte:

Jeg tror vi av vennekalld kan få hva vi aldri kan få av fiendehånd.

Til sin venn Hedlund skrev han: Hatet skjemmer —, det fører i ulykke —, det stenger Norden ute fra Tyskland, fra sin oppgave.

Slik var B. B.s livanskuelse inntil hans død. Likevel mener dagens makthavere at han kan tas til inntekt for deres hat og forfølgelse både når det gjelder oss dømte, og når det gjelder å undergrave hans nordiske syn, som var preget av kravet om forståelse med Tyskland.

Han holdt i 1887 en tale i Berlin ved en banket for ham og uttalte:

Min livsdrøm er at alle germanere ville forene seg. Måtte denne drøm gå i oppfyllelse, så at det ble forunt menneskene verdensfred. Ut fra Berlin vil formodentlig engang også en enighet mellom alle germanere komme, og

Bakvaskernes teknikk og psykologi

Av Erik Farland i Morgenbladet

Bakvaskerne bærer ikke sine skamløse sjeler så tydelig malt i ansiktene at de virker som advarende oppslag for andre: Pass opp! Ta dere i akt for våre giftige tunger! De ser tvertom ut som folk flest, og det er derfor de så trygt kan drive sitt muldvarparbeide.

En dreven baktaler sørger alltid for at han ikke selv blir direkte engasjert i den løgnkampanje han setter i verk mot de mennesker, hvis ære han vil tilsmusse. Han foretar en omgående bevegelse for å mørklegge sine manøvrer, gir det skinn av

Forts. side 4

Goddag mann økseskaft

Et par av de såkalte juridiske penner (tidligere godt betalt i Landssvikoppgjørets tjeneste) har ytret seg om den svenske betenkning. Tonen var som ventet. Det gjelder å feie lettvtint over dette arbeid, en nøktern diskusjon kan man selvsagt ikke innlate seg på. Disse penner er jo ikke engang kvalifisert til dette. Vitenskapsmenn bør ikke imøtegås av vanlige landeveistravere i de juridiske

irrganger. Hva man hadde hatt lov til å vente seg, hvis man fra norsk side overhode hadde tenkt å ta til gjenmele, var at noen av våre egne shots prøvde å komme den sørgelig alminnelige 1945 jurist til unnsetning. Det vil øyensynlig ikke være fåtallige eksperter. De har jo ofret nok ved å holde kjeft den gang de burde ha talt høyt og tydelig. Ja men kunne

Forts. side 4

Ett ord på vegen

Bjørnstjerne Bjørnson: «Der bra folk går, der er Guds veier.»

Verdens veier fører så mange steder hen: Til lykke og ulykke, til rikdom og fattigdom, til frihet og fangenskap — og til døden. Guds veier fører til godhet, til kjærlighet, til sannhet — og til livet. Guds veier er der hvor Han har gått føre og vist leid og lām. Guds vei er der hvor et menneske får nåde til å ta opp sitt vesle kors

De som ikke fikk følge med på frammarsjen

(ikke fikk oppleve oppreisningen).

Forts. fra side 1

Skogeier Ole Hole, Rendalen
† januar 1945
Skogeier Ola Furuseth, Elvdal
Bonde Truls G. Glesne
Distriktslege Carlson, Krødsherad
Lensmann Godtfr. Kristian-

ne av dette oppgjøret. Vi får ikke skikkelig arbeid, vi blir fremdeles fjeset. Norsk okkupasjonsrett, jeg lider selv under det. Men av hensyn til kampen mot kommunismen og av hensyn til de unges fremtid må vi søke å avfinne oss med vår skjebne. Under okkupasjonen lanserte NS bl. a. følgende slagord: Fellesnyttene går foran egennytten. — Nå er tiden inne til å gjøre dette slagord til virkelighet ved å innstille de generelle angrep på rettsoppgjøret. Dette forhindrer selvsagt ikke at hver enkelt av oss søker å få tatt opp vår sak for norsk rett. Men det må skje uten utenlandsk bistand. Rettsoppgjøret har og er et indre norsk anliggende. Det å støtte seg til utenlandske juristers syn på det er — etter min mening iallfall — et moralsk om ikke et juridisk landssvik.

Jeg ønsker ikke å innynde meg i vårt nåværende demokratiske samfunn ved å sette mitt navn under dette innlegg, men Adresseavisens redaksjon kan sikkert bevitne at jeg er

Fhv. N.S.K.O.

*

At vedkommende Fhv NSKO har endret syn får stå for hans egen regning, det er en sak som vi ikke blander oss opp i.

Hans argumenter

er oss derimot alt annet enn uvedkommende. Det er derfor til meget å beklage at han sprer en usann påstand om at advokat Mordts bok skulle være skrevet på grunnlag av svenske-betenkningen. Nei, Mordts bok kom før de svenske jurister la fram sitt arbeid. Dette vet han ikke?

Det er avslørende for den polemiserende og klingende Montanus i Trondheim at han viser mangel på evne til sannhet. Hele hans argumentasjon lider av dette.

Noe av det verste er hans lettferdige snakk om «vårt

hva norske jurister lager til går hus forbi?

stille 2014 vår kulturelle framgang har vært betinget også av lærdom og vokster i andre land. Er det plutselig blitt landssvik å hente kunnskap fra verdens kulturnasjoner?

Norsk ungdom sendes i stadig strøm til f. eks. USA for å lære av amerikansk kulturliv, herunder regnes også amerikansk rettsoppbygning. Er dette landssvik?

Artikkelen i Adresseavisen er preget av slarv og uvederheftighet. Forfatteren skriver så pent at han ikke ønsker å innynde seg hos demokratiet. Han om det. Et venneråd kan vi dog gi ham: at han i sterkere grad enn hittil vil innynde seg hos sannhet og rett.

Dette nummer av Folk og Land gikk i trykken tirsdag 17. april.

FOLK OG LAND

ønsker kontakt med dr. Zyto. Full diskresjon er en selvfølge.

Mellom venner

— Lys over land: Denne uke har Blehr, Hafskjold og Grønstad deltatt i møter nordpå, onsdag i Oppdal, torsdag i Trondheim, i går på Levanger. Turen avsluttes ved møte i Namsos i kveld.

— Hedstrøm blir titelen på fjerde bind av «Nattens brød».

— Aktuelt boknytt: Et utvalg av Knut Hamsuns brever er utgitt hos Gyldendal.

— God historie: Anders Lange averterer i «Nationen» nr. 89 at «Farmand» er hans livorgan!

— Store inntekter er ikke alltid store. Heller ikke er mottatt gasje alltid det samme som disponibel inntekt.

— Vårt daglige brød: Jordbruket skal, etter vedtak under prisforhandlingene, få sin indeksergulerung som andre. Når driftskostnadene stiger utover et bestemt beløp har jordbruket krav på nye forhandlinger. En nemnd skal overvåke når justering er nødvendig. Nemnda skal bestå av landbruksskolebestyrer Olav J. Haugen, underdirektør Chr. Lilløe i Prisdirektoratet, bonde

prussing et rom med hundertusen «landssvikere»!

Denne skjensel verner makt-haverne om i dag, sammen med sine lakeier.

Dette har fornedret Norge og er i hele sitt vesen fjernt fra norsk lynne og historie.

Og som sagt: Makt-haverne har i sin forfølgelse av gode

Värmlandsturen kommer på 135 kroner

Programmet er lagt opp på følgende måte:

Lørdag 19. juni (pinsekveld) kl. 12 avreise i moderne turistbuss fra Arbeidergaten ved Bøndernes Hus i Oslo.

Turen går via Kongsvinger og Roverud over til Torsby ved Nordre Frykensisjø og derfra videre til Sunne i Värmland. Kjøretid ca. 5 timer.

Etter ankomsten fellesmiddag på Hotell Gästis.

Privat innkvartering. Alt er på forhånd ordnet på beste måte.

1. pinsedag.

Frokost på Gästis.

Pinsegudstjeneste i en gammel Värmlandskirke.

Lunsj på hotellet.

Fellestur til Rottneros herregård, med det i hele Norden berømte parkanlegg.

Etter hjemkomsten middag på Gästis.

2. pinsedag.

Frokost på Gästis.

Fellestur til Selma Lagerlöffs Märbacka.

Avreise til Karlstad.

Middag på Stadshotellet. Hjemtur over Ärlänge (kaffiøkt) og Örje.

Ole Rømer Sandberg og direktør Johan Teigland.

— Arbeiderpartiet, som har et meget knapt flertall i Stortinget, motsetter seg forslaget om innføring av oppløsningsrett i vår forfatning. I innstillingen fra utenriks- og konstitusjonskomiteen går derimot alle de borger-

hans standpunkt, og han kom i åpen strid med kirkeens prester, som alltid tjen-te makt-haverne istedenfor å forkynne kjærlighetens evangelium og verne de undertrykte og forfulgte. Tunge år fulgte, jeg husker det godt. Tunge år, for en mann som selv var prestesønn og varm

Da de fleste utgifter skal dekkes i svensk mynt blir prisen en smule høyere enn opprinnelig beregnet, nemlig 135 kroner pro persona. Men så sant været holder blir det til gjengjeld en uforlignelig vakker og minnerik tur. Deltagerne blir med til et av de herligste steder i Nord-Europa, dette er det vel verdt å merke seg.

Medlemskap i Norsk Linnea reiselag er en forutsetning. Hvis flere av samme familie melder seg er det nok at en av deltagerne er innskrevet i reiselaget. Kontingent 2 kroner.

Vi ber om at de som vil være med tegner seg snarest. Henv. til Kringlebotn pr. brev eller telefon. Samtidig må beløpet kr. 135 sendes. adr. kasserer Ruyter.

Best utbytte får man av turen hvis «Gösta Berlings saga» gjennompprises. Da blir det et møte med kjente og kjære steder for alle som blir med!

Unn deg selv og kona en god pinsetur i hyggelig selskap.

Egen reiseleder følger med.

lige partiets representanter inn for at oppløsningsrett etableres.

— Føregangsmannen Frantz Hegg i Lier sa i en samtale her om dagen: Krig og streik er av samme slagen! Det har han evig rett i, derfor har han også alltid vært tilhenger av tvungen voldgift. Hegg har et av landets

Berlin ved en banket for nam og uttalte:

Min livsdrøm er at alle germanere ville forene seg. Måtte denne drøm gå i oppfyllelse, så at det ble forunt menneskene verdensfred. Ut fra Berlin vil formodentlig engang også en enighet mellom alle germanere komme, og dette sterke germanske forbund vil da kunne diktere freden over hele verden. Frihet, rettferdighet og fred skal være menneskehetens ideal. Og mennesker som i brorskapets navn slutter seg sammen, skal virkelig gjøre disse idealer.

Hvordan enn nutiden ser på hans forhold til Tyskland, tror jeg neppe noen med skygge av rett kan ta ham til inntekt for dagens makt-havere, hverken politisk eller moralsk.

Bjørnstjerne Bjørnson var en utpreget pasifist, men den sterkeste forsvarsvenn tillike. Han skrev ikke de kjente linjer i vår fedrelandsang uten grunn:

— også vi når det blir krevet for dets fred slår leir!

Forts. neste nr.

mest veldrevne gartnerier. For 30 år siden hadde han en dame, som sto for vanningen ved anlegget. Hun vannet med kanne! Siden fikk han vannslanger og alt til faget henhørende. Dette illustrerer på en meget enkel måte fremgangen i verden. Fremgangen skyldes teknikere, oppfinnere og det praktiske livs menn, ikke hverken herredstyre, fylkesting eller storting!

— Tidligere formann i Studentersamfunnet i Oslo, dommerfullmektig Terje Herrem, er valgt til ny formann i Studentersamfunnet i Trondheim. På møtet overrakte ukesjefen overskuddet av Studenter-uka i 1955, det var på 111 000 kroner og er det største overskudd som er notert hittil.

— Oslo: Rødvingetrosten syn-

mange steder her. I lyk-ke og ulykke, til rikdom og fattigdom, til frihet og fangenskap — og til døden. Guds veier fører til godhet, til kjærlighet, til sannhet — og til livet. Guds veier er der hvor Han har gått føre og vist leid og lām. Guds vei er der hvor et menneske får nåde til å ta opp sitt vesle kors og følge etter Ham — i Hans lys.

Efterbetaling av lønn i suspensjonstiden

Stortingets justiskomite har avgitt innstilling om etterbetaling av lønn i suspensjonstiden til en del embets- og tjenestemenn som har vært suspendert p. g. a. sitt forhold under okkupasjonen.

Forslaget om etterbetaling gjelder bare de som er frifunnet i såkalte landssviksaker eller som har fått sin sak henlagt på tilsvarende grunnlag, dvs. enten etter bevisets stilling eller under henvisning til landssviklovens § 5 a. Bestemmelsen i dette punkt går ut på at den som hadde vært medlem av NS, men som hadde «gjort det godt att med gagns dād for landet i krigstida», kan fritas for straff.

Det blir således ikke tale om etterbetaling for dem som har fått sin landssviksak henlagt etter vanlig påtaleunntatelse.

*

Tenk «gagns dād for landet i krigstida»! Hvor mange er det f. eks. av de nåværende stortingsmenn som gjorde seg fortjent til en slik karakteristikk? De historikere som vil ta seg av etterforskningen skal på Folk og Lands kostnad få utlånt både lupe og mikroskop.

ger i byens parker, og lerka er hørt over jordene ved Østensjøvannet.

— Den 14. april var det 25 år siden det spanske kongedømmes fall.

— Finland har 2 bakker over 60-meternormen, Norge 67. Finland har 110 bakker over 30 meter, vi 1250.

(ikke fikk oppleve oppreisningen).

Forts. fra side 1

Skogeier Ole Hole, Rendalen † januar 1945

Skogeier Ola Furuseth, Elvdal

Bonde Truls G. Glesne Distriktslege Carlson, Krødsherad

Lensmann Godtfr. Kristiansen

Gardbrukar Martin O. Hovland, Espe, Hardanger

Kaptein og gardbrukar Harald Lund, Lofthus, Hardanger (Oldefar hans var Eidsvollmannen sorenskriver von Sylow Kjøren).

Distriktsveterinær Wintertun, Utne, Hardanger (Skånevik)

Gardbrukar Styrk Pugerud, Grimo, Hardanger

Stud. med. Torvald Wallin Jåstad, Grimo, Hardanger

Grb.arb. Per Bu, Lofthus, Hardanger

(Vi ber om flere navner!)

— Den danske lege, Kirstine Nolfi, som også her i landet er meget beundret og omstridt, rundet her om dagen de 75. Det opplyses at hun er i full vigør med daglig kontroll av pasienter og annet arbeid på Humlegården. I årets løp kan det komme ca. 1000 pasienter til hennes enkle kursted i Humlebæk, opptil 95 samtidig om sommeren når «utekabiner» i hagen og alt ellers er i bruk.

— Enstemmig og uten debatt har Stortinget vedtatt bevilningene til det kongelige hus med 1 million kr. til Kongen, en halv million til Kronprinsen og 50 000 kr. til Astrid.

— Med resignert bitterhet har London mottatt meldingen om at Adenauer har planer om å senke skattene med 5 milliarder kroner året. Han kan gjøre det, fordi Bonn ikke akter å betale mer for de fire divisjonene som England fortsatt holder i landet.

I alderdommen er der ingen bedre trøst enn at man har lagt hele sin ungdomskraft inn i en gerning som ikke eldes sammen med oss.

Schopenhauer.

Det er i hvert fall den forskjell på norske og danske vrøvlebøtter at de danske er blide.

Ukjent kilde.

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Landssviklovgivningen

Etter anmodning av Forbundet for Sosial Oppreisning har Institutet för Offentlig och Internationell Rätt i Stockholm nå avgitt sin betenkning angående det norske såkalte rettsoppgjør.

I betenkningen erklæres landssviklovgivningen å være i strid med norsk og internasjonal rett og den stedfundne forfølgelse av de alminnelige medlemmer av Nasjonal Samling å være ikke et rettsoppgjør, men en hevsnakt iwerksatt av nordmenn i Norge og utlandet, fordi de trengte syndebukker.*)

Institutet fastslår:

At krigen i Norge var slutt i og med kapitulasjonen av 10/6 1940, og at landet deretter ikke befant seg i krigstilstand, som tillot anvendelse av straffelovens § 86 om landsforræderi (landssvik).

At landssviklovgivningen var et makkverk som virket

* De var imidlertid inspirert fra alliert (internasjonalt?) hold. Allerede i 1941 ved Hitlers angrep på Russland bebudet Churchill i underhuset de kommende landssvikoppgjør: «— Any man or state who fights against Nazidom will have our aid. Any man or state who marches with Hitler is our foe. This applies not only to organized states but to all representatives of that vile race of Quislings. These Quislings — — — if not disposed of by their countrymen — — — will be delivered by us on the morrow of the victory to the justice of the allied tribunals. That is our policy — — —. It follows therefore that we give whatever help we can to Russia. — — ». Kravet om unconditional surrender ga ytterligere vekst til heyn tankene og i 1944 underskrev Trygve Lie overenskomst med de allierte om rettsoppgjøret i Norge.

— og var ment å skulle virke — retroaktivt for å ramme alle NS-medlemmer med strengere straff og større erstatning enn om de var blitt tiltalt etter alminnelig lov og rett. At den derfor var ulovlig som stridende mot Grunnlovens §97, som forbyr å gi lover tilbakevirkende kraft, og også som stridende mot anerkjente rettsprinsipper i siviliserte nasjoner, derunder prinsippet om borgernes likhet for loven og grunnsetningen om menneskerettigheter vedtatt under den franske revolusjon 1789 og av De Forente Nasjoner 1945.

At okkupanten som såvidt mulig plikter å gjenopprette og sikre den offentlige orden og det offentlige liv, dertil kan kreve bistand fra befolkningen i det okkuperte land som derfor har både lydighetsplikt og lojalitetsplikt mot okkupanten. Og at sabotasje, politisk streik eller organisert obstruksjon for å motvirke okkupantens tiltak innen folkerettens ramme er like så ulovlig, som de ville vært om de hadde vært rettet mot landets regjering før okkupasjonen.

At en eksilregjering ikke har ret til å fordre av den hjemmeverende befolkning under okkupasjonen noen handling eller unnlattelse som ville utsette befolkningen for okkupantens straffereaksjoner i henhold til folkeretten (Haager- og Genfer-konvensjonene).

At okkupanten etter folkeretten innehar den lovlige makt i landet til varetakelse av sin militære sikkerhet og gjenopprettelse av den of-

Forts. side 4

Terminliste

Inntil 27. april: Bulganin og Khrutsjov på Engelsbe-søk.

23. april: Shakespeare-festlighet i Stratford-upon-Avon, Warwickshire, England.

19. april—8. mai: Industrimesse, Hannover.

23. april: En sovjetisk skogkomisjon bestående av skogbruksministeren i Ukraina og tre førstmenn kommer på studiereise i Nord-Trøndelag.

23. april: Oslo: Byens budsjett legges fram.

26. april: Streik, hvis meglingen i Jern og Metall ikke lykkes.

5. mai: Britisk cupfinale, Wembley.

5.—13. mai: Blomstermesse i Åsgårdstrand.

9. mai: Landskamp i fotball, England—Brasilia, Wembley.

9. mai: Britiske idrettsleker, London.

12. mai: «Peter Wessel», åpner ny sesong Larvik—Fredrikshavn.

13. mai: Holmenkollstafetten.

14.—16. mai: Kongress i Bergen for nordiske siviløkonomer. Ca. 500 vil møte. (En av årets store).

17. mai: En stor dag for barna, og fyllefest for titusener «gode» nordmenn.

22.—23. mai: De amerikanske fri-idrettsmesterskap.

25. mai: Årets første fri-idrettsstevne i Oslo.

27. mai: Sangens og musikkens dag.

3.—14. juni: Det årlige festspill i Stockholm.

6.—12. juni: Selskapet for Norges Vel arrangerer tur til Sverige for landbruksfolk med fruer.

14.—19. juli: Messe i Åsgårdstrand.

29.—30. juni: USA holder olympiske uttagninger.

25. juni—1. juli: Nordisk studiekurs i Stockholm for kunstnere og kunstinteresserte.

15. juli: Skatteseidene av årets inntekt skal etter loven være ferdig denne dag.

10. august: Avduking av Bjørnson-monument i Molde.

14. august: Første skattetermin forfaller.

Østfold er kommet med

Tirsdag den 10. april holdtes møte i Moss. Det var fullt hus. Foruten mange fra selve byen var det møtt representanter fra Rygge, Spydeberg og Hobøl, ja til og med fra den andre siden av fjorden. Gjert Bay ønsket velkommen, hvorpå ordet ble gitt til Schlytter-Henrichsen.

Han begynte med å bringe en hilsen fra Forbundet og bragte en takk til vedkommende som hadde stillet lokale til disposisjon.

I et klokt og realistisk oppbygget foredrag redegjorde han for hovedpunktene i utredningen fra «Institutet för Offentlig och Internationell Rätt», samt refererte en del svenske og norske kommentarer i samme anledning.

Etterpå besvarte han spørsmål fra forsamlingen og kom til slutt inn på Forbundets oppgaver i framtiden. Gjert Bay takket foredragsholderen for det interessante og ypperlig framførte foredrag, som ble lønnet med stort bifall.

Møtet har utvilsomt befordret interessen såvel i Moss som i de omliggende distrikter.

*

Reisesekretær Schlytter-Henrichsen har siste uke besøkt Østfold, hvor det ble holdt et velløkket møte også i Sarpsborg. Interessen var stor over alt, og neste uke arrangeres sammenkomster i Halden og Mysen.

Wexelsens papegøye

Det var i de bevegde år like etter århundreskiftet unionskampene raste. Skoledirektør og kirkestatsråd, senere Nidaros-bisp, Wexelsen, hadde en særlig lærenem papegøye. Engelen satt der på

Den norske rettsoppgjørelsen

Hovedutredningen kr. 30.60
Ekstrakten » 2.00
fåes i

FORBUNDET
Postboks 3214, Oslo
Postgiro 150 28.

Notabene!

Støtt de som averterer hos oss, du vil ha det igjen på alle måter.

Hvem har ansvaret

for at tannråten etter 1945 atter er blitt en helseurolig maktfaktor blant våre ungdom?

— Harriman har erklært seg villig som presidentkandidat.
— Norge fanget i år 36,5 prosent av hvaloljen.
— Krupp vil ikke produsere mer våpen.
— Askim har bestillinger på bildekk ut hele neste år.
— Stockholm: Dramaten skal ombygges, stenges et år.
— Hvalsøtter Gunnar Christiansen tjente i år 10 000 kr.
— Industrien tapte i fjor 20 mill. kr. på strømrasjoneringen.
— Tysk initiativ i samlings-spørsmålet: Bonn vil søke direkte kontakt med Moskva.

statsråds hjem. Like etter døde lagmannen.

Den lagmannen og den papegøyen er nå borte, men de har fått mange etterkommere. Lagmannens etterkommere er bladmennene, som dag og år ut og inn gjentar sine enkle, lettfattelige og «folkelige» fordømmelser og velsignelser. Papegøyens etterkommere er avisleserne, som uten den minste åndsvirksomhet leser, og på papegøymåner planrer etter alt

Kjøp ikke nyoverhalte Ferguson

uten å sikre Dem at De får en maskin som fortjener denne betegnelse. Sikre Dem også originale deler. Begge deler får De ved å benytte vårt spesialfirma. Direkte import fra Englands største leverandører. Traktorer leveres fra lager Oslo og Dokka. Full garanti. Avbetaling.

Bensin — Parafin — Diesel. — Ombygging til dieseldrift. Alt i redskaper.

S. O. S.

Leilighet ell. vær. m. kjøken ønskes (må absolutt skaffes!) fra 1. mai, helst beste østkant. Kampen-strøket foretrekkes. NB. Påtar meg event. tilsyn av leiligh. som midlertidig måtte stå ledig. Henv. redaktør Kringlebotn, adr. Folk og Land.

Justus Vericulator:

Den norske kapitulasjon

10/6 40

og

Krigføringsproblemet

1940/45

Fåes i Kierschows gt. 5 I og i Teatergt. 6 (Johannesen). Pris kr. 5.—.

A/S HEIM OG SAMFUND

Høyesterettsadvokat

Hans Kiær Mordt:

Det urettferdige rettsoppgjør

En kritisk orientering omkring lovverket på rettslig grunnlag.

Frøpoteter

Velsorterte «Marius» til salgs.

PER LIE, Kapp.

Telefon Lena 80 233.

Rogaland

«Den Norske Rättsoppgjørelsen» kr. 30

«Utdrag» av samme kr. 2

«Dette har hendt», Olga Bjoner kr. 10

For øvrig bøker av enhver art. Portofri forsendelse.

P. THJØMØE,

Boks 122, Stavanger.

Telef. 21133. Postgiro 640 42.

LANDSMØTET

Bilder kan bestilles gjennom Folk og Land.

Alle

pengeforsendelser til Folk og Land bes sendt til Folk og Lands ekspedisjon. Benytt giro 16450.

Folk og Lands kass.

Mjønvald Kafé

Brandbu, Hadeland
anbefales

Benytt

HÅNSKOMAKEREN

Neuberggt. 15. Oslo

Svar på spørs-

Pressefriheten

Fram for Folk og Land

be delivered by us on the morning of the victory to the justice of the allied tribunals. That is our policy — Stillelsen for Oslo-pressen fore that we give whatever help we can to Russia. — — ». Kravet om unconditional surrender ga ytterligere vekst til heyn tankene og i 1944 underskrev Trygve Lie overenskomst med de allierte om rettsoppgjøret i Norge.

Svar på spørsmålene side 1.

Professor S. P. Andersen er den nåværende rektor ved Norges Tekniske Høyskole i Trondheim, en mann i sentrum av næringslivets og produksjonens alltid sterkere krav om fleré ingeniører. Utbyggingen av skolen skal nå fortsette, slik at den nødvendige standard kan holdes og slik at skolen kan ta inn et større antall studenter, fra 1960 minst 440 hvert år. Da vil det samlede studentantall bli på 2200.

Dagfinn Tveito er underservisningsinspektør og står for sivilopplæringen i Forsvaret. I løpet av tjenestetiden skal soldatene ha 150 timer sivilopplæring. Av fagene er norsk, regning og samfunnskunnskap obligatoriske. Senere kan mannskajene gå videre med breviskoleundervisning — og det gjør de fleste. De kan velge mellom 312 forskjellige kurser.

Luftmarsjell Sir John Slesor var under krigen en av Storbritannias fremste militære. I anledning de russiske ledes besøk i England har han i en tale i Tysk-Britisk samfunn i Kønigswinter i Vest-Tyskland rettet et voldsomt angrep på Bulganin og

Hvor solstrålene ikke når hen, dit når tonene.
Søren Kierkegaard.

ner i henhold til folkeretten (Haager- og Genfer-konvensjoner).

At okkupanten etter folkeretten innehar den lovlige makt i landet til varetagelse av sin militære sikkerhet og gjenoppretelse av den of-

Fort. side 4

Pressefriheten

regnes som en grunnleggende «rettighet» (selvfølgelighet?) innen det såkalte demokrati. Imidlertid vet vi alle hvor usselt denne rettigheten for tiden praktiseres i norsk presse, og i Danmark har det under den der pågående arbeidskonflikt vært bare 1000 ganger verre, idet det danske regjeringsorgan en tid lang har vært alene om å kunne utkomme på regulær måte. Er det slikt som heter ytringsfrihet? Man klaget på tyskerne 1940—45, enda det dengang var krig. Verre er det tyranniske fåmannsvelde i visse fagforbund, som reiser seg mot landsmenn endog i fredstid. Nydelige demokrater!! Demokrati ville være en fortreffelig styreform om det lot seg praktisere i ånd og sannhet. Når demokratiet derimot — på det nærmeste — er blitt kongruent med selvtekt og forbud mot andres meninger, gir vi ikke fem øre for hele stasen.

anklaget ham for å være ansvarlig for forræderiet mot de polske motstandsfolk i Warszawa i august 1944.

Redaktør A. Olesen i Aabenraa i Danmark er utgiver og ansvarshavende for bladet «Revision», som vi ikke noksom kan anbefale til dem blant våre lesere som vil ha eksakte og pålitelige opplysninger om de danske rettsforfulgtes sak. Redaktør Olesen er en fremragende bladmann, djerv, våken og sannhetskjerlig.

og kunstinteresserte.
15. juli Skatteseidene av årets inntekt skal etter loven være ferdig denne dag.
10. august Avduking av Bjørnson-monument i Molde.
14. august: Første skattetermin forfaller.

Fram for Folk og Land

Vi er et folk, men ei et fritt tross all vår sang og tale. Av London-«Rosten»s mareritt ble Norges folk mest gale. Med smerte født, i trengsler svøpt, med dobbelbuannet ordlag døpt, i Løbergs vrengebilde støpt, gikk nordmenns «rett» i dvale.

Så kom et bud fra naboland som lyste opp i «tåken». Det vekket kvinne, vekket mann, ja, også jeg ble våken. Med «smertefulle lengsler» svøpt, med frimenns kvasse ordlag døpt, i Folkerettens bilde støpt, brøt nordmenns rett sin dvale.

Og ve deg nå, du NS mann om sløv du sitter inne, bak veggen i din fortidshall med «rettsoppgjøret»s minne. (Fritt etter Ibsen).

J. Fr.-O.

Vår takk

til regjeringen fordi den har avslått å selge 35 kampfly til Palestina.

Vår takk

til Oslo skolestyre som på mønsterverdig måte har tatt seg av trafikkundervisningen blant byens skolebarn, og som derved sparer mange dyre menneskeliv.

Vår takk

til bøndenes representanter for dyktighet og fast holdning under prisforhandlingene. Vi må enarest mulig komme derhen at alle matvarer skal betales med det det koster å produsere dem. Det er smertelig for husmødrene med høyere priser, men årsaken er kronens sviktende kjøpeevne. Dette har ikke bøndene ansvaret for, men Norges Bank og politikkerne.

ste uke arrangeres sammenkomster i Halden og Mysen

Wexelsens papegøye

Det var i de bevegede år like etter århundreskiftet unionskampene raste. Skoledirektør og kirkestatsråd, senere Nidaros-bisp, Wexelsen, hadde en særlig lærenem papegøye. Fuglen satt der på sin pinne i entreen og hilste husets gjester velkommen og underholdt dem med sine arthigheter. I Wexelsens hjem vanket også en lagmann og stortingsmann, en av dem som var med å forberede det som skulle komme til å skje i det historiske år. Så ofte han ubemerket kunne komme til, stod han framfor papegøyen og gjentok og gjentok: «F — — ta svehskene!» Fuglen var som vanlig lærevillig, og etter en tid var dette den eneste setning den kunne eller ville si. Det ble hentet papegøye-sakkyndig bistand, men forgjeves, — fuglen måtte avlives, slikt kunne ikke tåles i en kirke.

de lagmannen. Den lagmannen og den papegøyen er nå borte, men de har fått mange etterkommere. Lagmannens etterkommere er bladmennene, som dag og år ut og inn gjentar sine enkle, lettfattelige og «folkelige» fordømmelser og velsignelser. Papegøyens etterkommere er avisleserne, som uten den minste åndsvirksomhet leser, og på papegøyemaner plaprer etter alt det de ser på trykk.
A. D.

Taler — Sanger — Prologer

til møter, jubileer, fødselsdager og andre anledninger samt oversettelser til og fra engelsk og tysk (poesi og prosa) kan fåes hos

litterat Kai Normann,

Parkveien 71, Oslo, tlf. 56 20 11.

Notabene

Når det gjelder bestillinger av «Den norska Rättsuppgörelsen», eller av ekstrakten må disse sendes til Forbundet, adr. Kierschowsgt. 5, Oslo. (Ikke Folk og Land). Benytt gjerne gironummer 15028.

Åkertrømler — ringtrømler

i alle størrelser til listepris, fraktfritt Deres nærmeste jernbanestasjon eller d/s-anløpssted.

Alle slags landbruksredskap for hest og traktor:

Kunstgjødselspredere
Naturgjødselspredere
Lannspredere

Potetsettemaskiner
Radrensere
Trollredskap

Siloratorer
Høykanoner
Silokuttere og
hakkelsmaskiner
med transportvifter

Ploger
Harver
Kultivatorer
Skålsvans, Fjorsvans

Sleperiver
Låveheiser
Silosvans
Høysvans

Aas frontmonterte
rive for traktor
Frontlesseapparater
Moldskuffer

ALT I MASKINER OG UTSTYR FOR GÅRDSDRIFTEN.

Utførlig tilbud med illustrasjoner på forlangende.

GUNNAR BRADLEY

BERGEN

Etabl. 1905

Inneh. Per Bradley

Stedsagenter tilsettes på steder hvor jeg ikke er representert.

Høyesterettsadvokat
Hans Kiær Mordt:

Det urettferdige rettsoppgjør

En kritisk orientering omkring lovverket på rettslig grunnlag.

164 sider. Pris ib. kr. 20.—
hos bokhandlerne.

Lands ekspedisjon. Benytt giro 16450.

Folk og Lands kass.

Mjønvald Kafé

Brandbu, Hadeland
anbefales

Benytt

HÅNSKOMAKEREN

Neuberggt. 15, Oslo

Garantert fagarbeider

Tannlege Maamoen

Hansteensgt. 2

Telef. 44 43 33

Oslo Stigefabrikk

Brand-, maler- og skyvestiger
oljet, m/ kadimerte beslag
Inneh. Alf T. Lunde
Mosseveien 8
Tlf. 68 88 17, priv. 67 07 79

UR

Jeg fører alle de kjente sveitsermerker som Omega, Longines, Certina, Cyma, Tissot, Revue, Antima og Allsport.

Dette er en tillitsak.

De blir ikke skuffet hverken over pris eller kvalitet.

R. Gjessing

URMAKER

DRAMMEN

Telefon 2507.

Annelise Parow

TANNINNSETNING

Trondheim

Gisle Johnsonsgt. 5 - V. Lademoen kirke - Voldsminde

Tannlæge

MARTIN KJELDAAS

Hansteensgt. 2

Tlf. 44 75 54

**Bladet koster
20.- kroner pr. år**

FOLK OG LAND

**Vår adresse er:
Kierschowsgt. 5, Oslo**

Vår tid —

Forts. fra side 1

vil det vise seg at Islands utenriksminister er.

Det går anstendigvis ikke an at en utenriksminister i dag snakker om minkende spenning», når Israel og dets naboer allerede er i full gang med de innledende øvelser til storkrig, og mens Frankrike har flere hundre tusen mann i kamp mot de såkalte opprørere i Algerie.

Situasjonen er blitt så kritisk for Frankrike at der fra fransk hold hevdes at NATO bør gripe inn, da uroen i Algerie ikke bare angår Frankrike, men også NATO, altså bl. a. Norge. Men vårt kjære fedreland er sikkert uenig med republikken og i høyeste grad uvillig til å sende norsk ungdom til Algerie for å plaffe løs på de innfødte nasjonalister, som ikke ønsker annet enn å danne sin ege stat og bli kvitt franskmennene.

Frankrike av i dag er et bedrøvelig kapittel. Det seiret i annen verdenskrig og var med på å dømme tyske hærførere og politikere til døden for krigshising, mens det ikke viser noen trang til å trekke de franskmenn for retten som har ansvaret for myrderiene i Fransk Bakindia og nu i Nord-Afrika. Under mottoet «Frihet, likhet og broderskap» søkte det demokratiske Frankrike med vold og makt å kverke selvstendighetsbevegelsen i Marokko, men måtte gi seg og har nu gitt fransk Marokko fri. Det samme har Franco gjort med spansk Marokko, men uten først å føre en langvarig krig. Den spanske diktator er klar over at kamp mot den voksende nasjonalisme i Nord Afrika ikke er annet enn vesteuropeisk erobringsspolitikk, som er dømt til å mislykkes. Det er best å gi seg i tide.

NATO's øverstkommanderende, general Gruenther, hevder at NATO's militære stilling er god, en oppfatning som sikkert ikke mange deler. Nordflanken støt-

Men man skal ikke glede seg for tidlig.

Russerne har tatt hevn. Bulganan og Krustsjoff med hæren i ryggen har gitt den folkekjære, barnekjære, geniale forhenlevende teologiske student og røverhøvding et spark, så han havnet der de mente han hørte hjemme: På skraphaugen.

Og der ligger han, Norges kjære venn, som i 1945 befridde Nord-Norge for de fæle tyskerne.

— — —
A propos tyskerne, så har «Dagbladet» det vondt om dagen. Først slapp de siste av våre arresterte ministre løs, og nu skriver bladets medarbeider i Bonn at vest-tyske nazister driver en intens propaganda i skolen. Bl. a. planlegges det en ny nazistisk studentgruppe ved den tekniske høyskolen i Karlsruhe.

Fryktelig altså.
Men — sier korrespondenten — der — ved høyskolen i Karlsruhe — er det mange norske studenter, «som sikkert vil danne en motvekt mot de nasjonalistiske bestrebelsene».

Så der er altså enda håp.

NS så rett!

11 år er gått. Det snakkes om forsoning. For den som er henvisst til å søke seg arbeide, fortoner det seg imidlertid noe annerledes.

Hva har De gjort tidligere? — Og hva gjorde De da? — Vel, jeg sa som det var, at jeg hadde vært NS.

Jeg behøver selvfølgelig ikke spørre om De har forandret mening? — Klappet meg vennlig på skulderen da jeg gikk. Stillingen var besatt.

Jeg må selvfølgelig forelegge saken for min sjef, og tillitsmannen som har det med å bry seg med alt. Vi er for øvrig av den mening at når dommen er sonet osv. Stillingen er besatt.

I en leiegård i Bygdø Allé bodde en frontkjemper midlertidig i en liten leilighet. Han spurte bestyreren om han ikke kunne få

Fru Fianes erstatningssak

I anledning Folk og Lands omtale av fru Fiane og hennes sak i avisen for 17. mars d. å., skal jeg tillate meg å nevne det som er slutten på hennes sak:

Det Kgl. Justis- og Politidepartement har sendt meg følgende skriv: «Billighetserstatning av staskassen — søknad fra Alvilde K. Fiane v. sokneprest Eysteinn Poulsen.

Til underretning meddeles at Utvalget for billighetserstatning

ger — bestående av høyesterettsdommer Jørgen Thrapp og stortingsmennene Lars Ramndal og Reidar Strømdahl — i møte den 6. februar d. å. har avslått fru Alvilde K. Fianes søknad om billighetserstatning av staskassen. Man ber om at De underretter fru Fiane om utvalgets avgjørelse og om at det er adgang til å bringe avgjørelsen inn for Stortinget hvis hun finner grunn til det.

Oslo den 24. febr. 1956.»

— — —
Jeg har underrettet fru Fiane om avgjørelsen og spurt om hun ønsket at saken skulle legges fram for Stortinget. Hun har svart at hun ikke ønsket det. Dels har hun vel ansett det for unyttig, dels har hun ikke orket å ha mer med denne sak å gjøre, sva-

kelig av helse som hun er.
Vikersund 11. 4. 56.

EYSTEIN POULSEN.

Goddag mann økseskaft

Forts. fra side 2

muligens si, at deres taushet den gang har bevirket at de bør også tie nu. Det ville vel ikke være anstendig 11 år etter å plutselig få øye på den vitenskap de har tatt sin doktorgrad i. Det må være mer enn trist for en hel stand, (bortsett fra et lite mindretall, hvorav de fleste av ymse grunner holdt seg borte fra det politiske «oppgjør») å få en slik attest fra utenlandske vitenskapsmenn som den svenske gir. Når det bare er noen få som har fått ytret seg i avisene og bare rent overfladisk, så kan dette ha to grunner. Enten får man ikke lov til å skrive om disse ting i den frie demokratiske norske presse, som selv skitnet seg til så ganske grundig under oppgjøret, eller bruker man kynisk noen av de hovedskyldige til å måke for seg. Hva der i denne forbindelse har foregått bak kulissene kommer vel også for en dag, når en juridisk liten Hartmann skal feie for sin dør.

Man trengte selvsagt ikke svenske vitenskapsmenn for å bli klar over, hva her egentlig har foregått. En halv time i Stortinget er nok, når man snakker om våre ting. Det kongelige norske «rettsoppgjør» har nu brukket sine «edleste» deler og hinker på det siste. Det ble svenske, også denne gang, som tok glansen vekk, — de bør takke sin Gud for 1905.

Den fordekte trusel disse skyldbevisste jurister, kommer med på slutten av sine skriblerier om at det hadde vært best for OSS om svenske ikke hadde uttalt seg — tar vi med knusende ro. Det beste for det norske folk

om å blande politikk inn i saken, så kunne man i Aftenposten lese for noen uker siden: At høyre seiret stort i sitt standpunkt, hvor det gjaldt å nekte ettergivelse eller reduksjon av idømte bøter og fellesansvar. Ja, det var i sannhet en seier for HØYRE, som de ved neste valg skal få megen glede av!

Man trengte selvsagt ikke svenske vitenskapsmenn for å bli klar over, hva her egentlig har foregått. En halv time i Stortinget er nok, når man snakker om våre ting. Det kongelige norske «rettsoppgjør» har nu brukket sine «edleste» deler og hinker på det siste. Det ble svenske, også denne gang, som tok glansen vekk, — de bør takke sin Gud for 1905.

Den fordekte trusel disse skyldbevisste jurister, kommer med på slutten av sine skriblerier om at det hadde vært best for OSS om svenske ikke hadde uttalt seg — tar vi med knusende ro. Det beste for det norske folk

Min far lærte meg å arbeide, men ikke hvorledes jeg skulle like det.
Lincoln.

året 1939. Den 5. april 1938 bestemte imidlertid stortinget at stortingsperioden skulle være fire på hinannen følgende år og representantene nyttiggjorde seg bestemmelsen ved å bli sittende også i 1940. Dette var ulovlig, da menn som av folket var valgt for 3 år ikke kan ta seg rett til å bli sittende i 4 år. Den skjeddte forlengelse av stortingsperioden innebar en forandring av Grunnloven og nødvendiggjorde en fremgangsmåte som i Grunnloven § 112 bestemt.

Stortinget i Elverum i april 1940 bestod således av folk, hvis mandater var utløpet og som i 1940 skulle vært avløst av nye lovlig valgte representanter. Stortingsforhandlingene i Elverum savønte derfor lovens grunnlag.

Med hensyn til Elverumsfullmakten (se Skeies «Lands- svik» s. 20), så ble der ikke

Bakvaskerne —

Forts. fra side 2

at han selv har hørt ryktet og lar det gå videre i en uangriplelig form: Er det ikke skammelig hva folk kan brygge sammen om den skikkelige frøken N. N.? Ved denne indirekte metoden oppnår ærekrenkeren to fordeler: han hjelper til med å spre smitten, og skaffer seg samtidig andres respekt ved ettertrykkelig å ta avstand fra ryktet. Er han særlig utspekulert, går han et skritt videre, tar offeret i sine beskyttende armer, forsvarer ham energisk mot skumle beskyldninger og sikrer seg hans taknemlighet. Med andre ord en slags moralsk helgardering.

Denne form for ærekrenkelse appellerer sterkt til fantasien. Her kan ikke baktalelsen føres tilbake til en bestemt kilde som kan ha hatt personlig interesse av å komme andre til livs. Ryktet ligger likesom i luften, man hører det fra alle hold og bygger videre på det. Det er slik mange kjensgjerninger oppstår, og de kan bevitnes av helt troverdige mennesker. Fantasien er sterkere enn virkeligheten. Den er i seg selv en virkelighet.

Ethvert rettssamfunn hviler på den enkle regelen: også den annen part skal høres — audiatur et altera pars. Men for den offentlige menings forum blir dette soleklare, juridiske krav fullstendig satt til side. Man nøyer seg med å høre den ene parts utsagn og låner ham villig øre, særlig hvis det han sier er egnet til å skade andres gode navn og rykte. Man tror helst det onde om andre, selv uten bevis, og er snart med å avsi en fellende dom, bygget på løse rykter, løgn og bakvaskelse.

Det kreves særlige forutsetninger for å bli funnet verdig til baktalelse. Pjaltan går fri. På grunn av sin ubetydelighet opp- tar han ikke sinnene, han teller ikke. En tilraking av hans person betyr intet sosialt fall, fordi det ikke er noen fallhøyde. Ofte-

Men i motsetning til andre epidemiske sykdommer som meslinger, difteri og skarlagensfeber, som i kortere eller lengere tid gjør de smittede immune mot ny infeksjon, disponerer bakvaskelse for større mottagelighet. De som en gang har vært angrepet av bakvaskelsens basill, får lett tilbakefall.

Offeret selv er den eneste som ikke vet noe nærmere om den løgnkampanjen han er utsatt for. Men han merker at det foregår noe omkring ham, og at han er gjenstand for andres tause, granskende oppmerksomhet. Det danner seg en kjølignende sone omkring ham. «Bra» folk trekker seg unna ham. Han befinner seg i en paradoksal situasjon og føler seg som midtpunkt i en pantomime, hvor han ser de andres stumme spill uten å være klar over hvilke tanker de gir uttrykk for, og det nytter ikke å stille spørsmål, for spillets regler påbyr absolutt taushet overfor hovedpersonen i dramaet. Han merker også at hans egne ord ikke lenger blir trodd. Han møter vantro, smil, nesten umerkelige skuldertrekk og vikende øyne. Er krenkede en suggestiv natur som legger vekt på andres mening om hans person, vil han være ille ute. Overfor denne ugjennomtrenkelige mur av mistillit ender det med at han tviler på det han selv sier. Det foregår en omvurdering av verdiene. Tingene blir stilt på hodet. Urett blir rett og løgnen flyter som en råtten fisk på overflaten og forpuster luften. Her nytter det ikke å pukke på verdifulle, personlige egenskaper. Ærekrenkeren tvinger offeret til å anta en personlighet som er fremmed for hans vesen. Ingen er mer verd i andres øyne enn det bakvaskeren gjør en til.

Et mer livskraftig menneske vil kanskje forsøke å ta igjen. Han følger bakvaskelsen som et slimet spindellev som snor seg om

først å føre en langvarig krig. Den spanske diktator er klar over at kampen om den voksende nasjonalisme i Nord Afrika ikke er annet enn vesteuropeisk erobringsspolitikk, som er dømt til å mislykkes. Det er best å gi seg i tide.

NATO's øverstkommanderende, general Gruenther, hevder at NATO's militære stilling er god, en oppfatning som sikkert ikke mange deler. Nordflanken støtter seg til Island, som helst ser amerikanerne forsvinne, og sydflanken støtter seg til Kypros, hvor neppe et menneske vil si at alt er bra. Uroen der virker jo også på Hellas, hvor britene i dag ikke er populære.

Både i nord og syd er NATO-fronten usolid, og stort bedre er det ikke i sentrum, hvor Frankrike på grunn av sin nord-afrikanske krig tvinges til å ta troppevekk fra NATO-fronten i Tyskland og sende dem til Algier.

De Forente Nasjoner har sendt Dag Hammarskjöld til Afrika for at han skal få bilagt striden mellom Israel og araberne.

Planen er helt livsfjern og kan umulig føre til annet enn bortkastede penger til dekning av Dag Hammarskjölds reiseutgifter.

Mens Vesten viser mange tegn på usikkerhet og svakhet, har på den annen side av jernteppet russerne sveiset unionen bedre sammen. Det har lykkedes dem å velte senseren Stalin ned fra æressokkelen og derved befri Russland for en forhatt slavedriver fra en småstat som Russland knuste i 1801. For Stalin må det sikkert ha vært en utsøkt fornøyelse å dømme til døden og skyte 5000 offiserer, deriblant russeren general Tjuchatjefski, som var ansett for et militært geni og overordentlig populær etter sin ledelse av den russiske nordfløy, mens krigen mot Polen i tyve-årene.

Denne masselikvidering av russerne tok Stalin ganske sikkert som hevn for Russlands knektning av hans fedreland gjennom generasjoner.

To sinte ord kan gjøre mere skade enn tusen gode ord kan reparere.
Philos.

spørre om De har forandret mening? — Klappet meg vennlig på skulderen da jeg gikk. Stillingen var besatt.

Jeg må selvfølgelig forelegge saken for min sjef, og tillitsmannen som har det med å bry seg med alt. Vi er for øvrig av den mening at når dommen er sonet osv. Stillingen er besatt.

I en leiegård i Bygdø Allé bodde en frontkjemper midlertidig i en liten leilighet. Han spurte bestyreren om han ikke kunne få overta leiligheten. Nei, svarte han, eieren og jeg har i lengere tid søkt å få bort noen nazister her fra gården.

Nå sitter jeg og filosoferer. Det er litt underlig å tenke på i dag: — så sant vi kunne, søkte vi da å gjøre noe for andre under krigen! Det var litt av en æressak dette å kunne gjøre noe for annerledes tenkende. Vel kan enkelte av oss ha vært stupide i vår iver, vi kan ha trådt enkelte på tærne, men det var ikke den vonde viljen som drev oss.

Hvis krigsutfallet var blitt et annet, ville vi da ha kastet 30 000 av våre egne landsmenn i fengsler, konsentrasjonsleirer og henrettet et passende antall? Nei og atter nei. Og hvis det var blitt tilløp til denslags, ville vi alle som en av fornuftige, ansvarsbevisste NS-folk ha reagert momentant. Det var Norge vi kjempet for å redde gjennom krigen, ikke å bekjempe egne landsmenn. Når seiren var vunnet, ville vi være takknemlige og glade.

Det kunne for øvrig være aktuelt å få nettopp dette spørsmål nærmere belyst: Hva ville vi ha gjort hvis krigsutfallet var blitt et annet? Hadde vi vært voksne nok til å hevde vår mening, til å kjempe for menneskelighet og rett? — Jeg tror det. Det var Norge vi kjempet for, det var deg vi kjempet for. Ca. 1000 av våre beste ga sitt liv i denne kampen for at Norge, DU skulle leve. Og nå som Norge lever? En kunne gråte blod. Vi lever mange av oss andre og, det vil si, vi eksisterer.

NS så rett. NS handlet rett. NS handlet på beste måte for folk og land.

NS søkte å verne om Norge og det norske folk.

NS var villige til å gi sitt liv i denne kampen. — Og NS ga sitt liv.

NS var påny med i slaget på «Lyderskov» hede».

L. SKAR.

om disse ting i den frie demokratiske norske presse, som selv skitnet seg til så ganske grundig under oppgjøret, eller bruker man kynisk noen av de hovedskyldige til å måke for seg. Hva der i denne forbindelse har foregått bak kulissene kommer vel også for en dag, når en juridisk liten Hartmann skal fele for sin dør.

Det var så greit den gang da ethvert lite juridisk null kunne stå opp og brøle kressjuss over frontkjempere til pressens bloddryppende akkompagnement. Det kan tenkes at man nu helst så dette glemt — det er jo så lenge siden. Det hevdes at de svenske vitenskapsmenn ikke tilstrekkelig kjenner norske forhold, — nei, la oss være glad for det. Det lille de har måttet stikke nesen i har øyensynlig vært mer enn nok.

Når man så frekt snakker

på det siste. Det ble svenske, også denne gang, som tok glansen vekk, — de bør takke sin Gud for 1905.

Den fordekke trusel disse skyldbevisste jurister, kommer med på slutten av sine skriblerier om at det hadde vært best for OSS om svenske ikke hadde uttalt seg — tar vi med knusende ro Det beste for det norske folk hadde vært om disse norske juridiske helter aldri hadde vært født. De skremte oss ikke engang da de hadde hele hejagjengen, ledet av Løwritz Sand og Gulosten, bak seg. Der burde komme en ny beredskapslov, som gikk ut på at alle jurister, tilsmusset av «rettsoppgjøret», ble å internere hver gang der var en fare for den norske rettsstat. Og det er der stadig, i henhold til den borgerlige presse.

Telemarking.

Landssviklovgivningen

Fortsettelse fra side 3

fentlige orden. At han såvidt mulig — men også kun såvidt mulig — skal respektere landets lover, men at han har rett til å iverksette de av krigsforholdene betingede modifikasjoner i samfunnsordenen til regulering av det økonomiske samvirke og næringslivets fremme og at han derfor også har rett til å suspendere og i tilfelle oppheve landets lover eller eksilregjeringens forordninger, som måtte være ham til hinder.

At en eksilregjering ikke har rett til å utstede forordninger som tilsikter å motvirke okkupantens tiltak i henhold til folkeretten.

Forbundets ønske om svar på hvorvidt landssviklovgivningen har konstitusjonell støtte i den såkalte Elverumsfullmakt og kongens rett til å utferdige provisoriske an-

ordninger, eller i konstitusjonell nødrett fant Institutet ikke å kunne imøtekomme, idet det gjorde gjeldende «at redan vid Elverumsfullmaktens tillkomst motstridiga uttalanden gjordes om dess innebörd och denna fullmakts innehåll är av avgörande betydelse för frågan om den norska exilregeringens provisoriska anordningar skola betraktas såsom sådana eller såsom grundade i en extraordinär maktdelegation av stortinget.»

Da det av Forbundet utsendte utdrag ikke inngår på spørsmålet, kan et par bemerkninger dessangående kanskje tjene til opplysning:

Ved stortingsvalget i 1936 ble representantene overensstemmende med Grunnlovens §§ 54 og 71 valgt for treårsperioden 1937—39. Deres mandater utløp altså med

Stortinget i Elverum i april 1940 bestod således av folk, hvis mandater var utløpet og som i 1940 skulle vært avløst av nye lovlig valgte representanter. Stortingsforhandlingene i Elverum savnente derfor lovens grunnlag.

Med hensyn til Elverumsfullmakten (se Skeies «Lands-» s. 20), så ble der ikke gitt noen sådan. Presidenten (Hambro) anførte at han hadde foreslått at stortinget bemyndiger regjeringen til å treffe de avgjørelser og beføyelser på stortingets og regjeringens vegne, som må anses for påkrevd.

men tilla på foranledning av Førre at bemyndigelse nale- ne var en bekreftelse på den generelle adgang til å gi provisoriske anordninger som regjeringen har i den tid stortinget ikke er samlet —». Noen slik bekreftelse var imidlertid helt unødvendig, da kongen forlenget hadde grunnlovsmessig rett til å gi provisoriske anordninger (Grunnlovs § 17) angående handel, toll, næringsveier og politi (men altså ikke straff eller erstatning som i virkeligheten var straff.)

Over presidentens forslag ble der ikke votert, og noen bemyndigelse ikke gitt.

Landssviklovgivningen har derfor ingen støtte i noen Elverums-fullmakt.

Konstitusjonell nødrett har vært et ukjent begrep i norsk statsrett, og professor Castbergs bemerkninger derom i sin «Norges Statsforfatning» må betegnes som et forgjeves forsøk på å få det innført i norsk rett, hvor Grunnlovens bestemmelser er greie og omfattende.

Argus.

Hold den fulle fra brennevin og den blinde fra brønnen.

Mongolsk ordspråk.

til å skade andres gode navn og rykte. Man tror helst det onde om andre, selv uten bevis, og er snart med å avsi en fellede dom, bygget på løse rykter, løgn og bakvaskelse.

Det kreves særlige forutsetninger for å bli funnet verdig til baktalelse. Pjaltan går fri. På grunn av sin ubetydelighet opp- tar han ikke sinnene, han teller ikke. En tilrakning av hans person betyr intet sosialt fall, fordi det ikke er noen fallhøyde. Offeret må være høyt på strå, eller han må utmerke seg framfor andre ved særlige evner og egenskaper — moralsk holdning, høy intelligens, eller fremragende begavelse. Og her er vi ved et ømtålelig punkt. Æreskjenneren tror han har noe å hevne. Han føler han blir stilt i skyggen av andre, og det utløser hans hat og misunnelse. Derfor er han alltid aktivt på ferde for å undergrave andres posisjon, for misunnelsen tar aldri ferie, sier ord- taket. Baktaleren er i videste forstand en samfunnsnivellerer og en velsett gjest hos de mislykte, hos alle dem som hverken har evne eller kraft til å gjøre seg gjeldende. Eller hos dem som driver bakvaskelsen som sosial sport. Og han er «små» menneskers venn og medhjelper. Han kan riktignok ikke heve deres åndelige nivå, men ved å trekke kjente menn og kvinner ned i sølen, skaper han et slags sosialt likevektssystem etter hvilket endog pjaltan får en følelse av egen betydning. Når de store faller, blir det mere lys til de små.

Æreskjenneren er en elementær psykolog som spiller på primitive følelser i menneskenaturen. Han kjenner gjentagelsens hemmelighet og den psykiske gjennomslagskraft. Han er dagliglivets anonyme propagandaminister og hersker eneveldig i den forgiftede atmosfæren han skaper, og der mistankens basiller lurar på sine ofre.

Bakvaskelse begynner som en lokal epidemi. Det finnes ingen vaksine mot den, men dens videre utbredelse eller begrensning er betinget av to faktorer: de enkelte menneskers mottagelighet og offerets stilling i samfunnet. Som regel blir epidemien begrenset til et forholdsvis snevert område, og helbredelse inntrer når nyheten som fremkalte smitten er blitt tilstrekkelig drøvtygget i fellesskap så at de pirrende elementer taper sin kraft og feberkurven atter går ned.

flyter som en råtten fisk på overflaten og forpuster luften. Her nytter det ikke å pukke på verdifulle, personlige egenskaper. Ærekrenkeren tvinger offeret til å anta en personlighet som er fremmed for hans vesen. Ingen er mer verd i andres øyne enn det bakvaskeren gjør en til.

Et mer livskraftig menneske vil kanskje forsøke å ta igjen. Han føler bakvaskelsen som et slimet spindellev som snør seg om kroppen og hemmer hans frie bevegelser. Men hans motstøt blir ofte som en slags skyggeboksing. Han slår i tomme luften, mens bakvaskeren sitter i trygg avstand og trekker i trådene.

I denne ulike kamp har æreskjenneren alle fordeler. Han har utspillet, han velger midlene og leder kampen. Fornærmede vil som regel være den tapende, men skulle han være så heldig å komme sin plageånd til livs, vil han snart høste den smertefulle erfaring, at han aldri helt klarer å renske seg for beskyldningen, for bakvaskelse er som søle, den kleber. Selv i nederlaget scorer ærekrenkeren poeng og skaffer seg en makaber triumf ved å sette en platt på andres rykte og berøve dem den uunnværlige medborgerlige aktelse.

Nu er jo medborgerlig aktelse hykleriets innrømmelse til den sosiale toleranse. Den eneste virkelige aktelse er selvaknelsen, men bakvaskeren er ettopp et menneske som har tapt selvaknelsen, og det er derfor han prøver å rive den ned hos andre.

FOLK og LAND

Redaktør og utgiver:
JOHANNES KRINGLEBOTN

Ekspedisjon og kasse:
Postboks 3214, Oslo
Kierschowsgt. 5, Oslo
Telefon 37 76 96

Abonnementspriser:
Kr. 20.00 pr. år, kr. 10.00 pr. halvår. Sverige, Danmark: kr. 24.00 pr. år, kr. 12.00 pr. halvår. Utlandet for øvrig: kr. 28.00 pr. år, kr. 14.00 pr. halvår. I nøytralt omvalg kr. 30.00 pr. år, kr. 15.00 pr. halvår.

Løssalgspris: 50 øre
Annonsepris:
32 øre pr. millimeter over en spalte.

Bruk postgiro nr. 16450
Sambandstrykkeriet
Oslo

ens prikkfrie vandel til å tro at det var noe godt ved N.S.

Det kan ellers nevnes mange eksempler på hvorledes likhetsgrunnsetningen ble gjennomført i praksis: — En N.S. mann som ble utkommandert til arrestasjoner av folk som senere ble drept eller mishandlet, kom hardt ut å kjøre. Han visste ikke på forhånd mer enn sin kollega som ikke var N.S. og som også var med på arrestasjonen, om hva de gikk til. Den ene fikk mange års fengsel. Den andre gikk fri.

Politifolkene fikk under krigen pålegg om å ta våpenkurs. Alle skulle ta det, ble det sagt. N.S. mannen kostet det gjerne 3 års fengsel. Kameraten gikk fri.

Utskrivningen av arbeidskraft til tyske anlegg ble betraktet som en kulant sak når en vanlig jøssing sto for det. For N.S. mannen kostet det år i fengsel.

En statstjenestemann som på ordinær vis ble forfremmet under krigen, kunne regne med å beholde sin stilling etter krigen. En tilsvarende N.S. person ble uten videre satt på bar bakke.

Og slik var det over det hele. Det var fra landssvikoppgjørets klikk ikke ualminnelig å høre: «Arten av handling er ikke det avgjørende. Det spørres hvem som har gjort det».

En kan ikke gå fra landssvikoppgjøret uten å stille dette spørsmål:

Bortsett fra den strenge jus, var det lagt klokt an? Er det fornuftig å støtte en hel folkegruppe ut fra samfunnet?

La oss ta forholdet til frontkjemperne: Vi kan kalle dem landssvikere eller hva som helst, men en ting er sikkert: De satset sitt liv og sin helse på den idealistiske tro at Sovjet var den største fare for verdensfreden som noen tid har eksistert. Vi andre fryktet Hitler mer. Men etter Hitlers død i 1945, var det i hvert fall bare en stor fiende igjen.

Vi rustet mot denne fiende som aldri før i historien. Vi utdanner unge menn, koster formuer på hver enkelt for at de skal bli dyktige å slåss, og samtidig sier dommeren til frontkjemperne, de som har synt vilje og evne til å kjempe mot denne felles fiende, de som har lært i livets skole den kunst

som teorien bare delvis kan erstatte: *I fengsel med deg! Norge fradømmer deg retten til å slåss for ditt land!*

Dette var alle partier enig i. Kanskje det kommunistiske likte systemet best?

Vi ser lettere dumhetene i andre land. Jeg vil ta et eksempel fra Danmark:

Landet har sitt tyske mindretall. Dette kom i en vanskelig stilling under den tyske okkupasjon. Det hadde en dobbeltstilling. På den ene side sine slektninger i syd, på den andre side det land de mot sin vilje hørte til.

De ble mistenkeliggjort under krigen, — og de ble utsatt for overgrep.

Det var selvsagt også noen av deres egne som provoserte, og som tok igjen.

Etter krigen ble ca. 26 prosent av den voksne, mannlige del av befolkningsgruppen straffet, og dette ofte for handlinger de ikke forsto var straffbare.

— Hvilke følelser skal vi tro at denne gruppe av medborgere har for Danmark? Hvorledes blir det med lojaliteten fra disse overfor landet i en krisesituasjon?

Skal tro om det ikke hadde vært sunderne med måtehold både i Danmark og hos oss?

«Bokens skadelige følger»

Schjødt frykter alvorlig for de skadelige følger svenskeboen kan få.

Det gode forhold mellom Norge og Sverige tror han nok vil opprettholdes. Det ville jo være synd for Sverige ellers. Men verre er følgene for landssvikkerne.

Nå drev Schjødt og Verdens Gang og de andre patrioter på å forsøke å glemme de onde gjerninger, og så flammer plutselig brannen opp igjen.

— Tenk, Adolf Hoel, hvilken sjanse du der gikk glipp av. Du som gjennom et langt liv, gjennom din «landsforræderske» ishavspolitik har synt ditt ansikt. Du som under krigen reddet Universitetet og trolig livet til hundreder av studenter. Der gikk sjansen! — Schjødt tenkte på å forsøke glemme.

Eller kaptein Irgens som oppnådde at den norske hjemmeflåte på 800,000 tonn ikke ble prisedømt til tyskerne. Han

som også ellers i all sin ferd varetok de norske interesser med betydelige resultater og som til slutt ble avskjediget fordi han ikke tok nok hensyn til de tyske interesser.

Schjødt har nok glemt kaptein Irgens også på tross av at han selv var aktor i lagmannsretten mot Irgens og la ned påstand på 7 års tvangsarbeid, som *Høyesterett* forhøyet til 15.

Irgens formue var kr. 23,000. Han ble pålagt inndragning på kr. 101,520.68. *Dette var belønningen for de millioner domstolene selv innrømmet at han hadde spart landet for.*

Eller Blehr som ble forsyningsminister på et tidspunkt da landet hadde mel til mindre enn 2 måneders forbruk, og som ved forsyningsavtalen med Tyskland oppnådde at vi ikke sultet og som sterkt medvirket til at Norge ble det av de okkuperte land som slapp heldigst fra krigen.

— Dere skulle bare hatt troen (på at dere er landssvikere) så ville Schjødt gitt dere nåden. — Nå har svenskene ødelagt alt.

Hva Schjødt glemte

Men noe er jeg viss på at Schjødt har glemt og det er den umenneskelige behandling «landssvikkerne» ofte fikk i fengslene og ellers den første tid. Glemte er også de som sitter igjen etter de drepte, de som tok sitt eget liv i fortvivelse, de som er blitt fratatt sine verdier, sine hjem, sine stillinger, sitt arbeid, sin pensjon.

Han har glemt at også åreforkalkede, uerfarne, ulærde, ukyndige og *endatil barn er dømt som landsforrædere* fordi de forsto det som fire av våre eldre høyesterettsdommere ikke skjønnte: nemlig at det var straffbar bistand til fienden å være medlem av N.S.

Han minnes ikke nå lenger den krisejus som bestemte at dersom ikke N.S.-medlemmet kunne betale alt det han ble pålagt, så kunne resten tas av ektefellenes midler, *uten hensyn til skyld, dersom ikke vedkommende hadde sørget for å skille seg i tide*. Det skal visst mere enn svensker til at deres skjebne skal komme til i interessere advokat Schjødt. Men kanskje det engang vil komme noen som selv Annæus Schjødt også blir nødt til å høre på.

Stavanger, den 3. april 1956.

Erling Ueland.

Erling Ueland svarer Annæus Schjødt

Om demagogiens vei, hvordan dommeren likte eller mislikte tiltalte, og mye mer

Av en dommer kreves det at han skal stå objektivt til den sak han skal dømme i. Når Quisling-aktoren, Annæus Schjødt, derfor påtok seg å skrive om de svenske rettslærdes betenkning om landssvikoppgjøret, så kan vi ikke vente for meget. Han sto dette oppgjøret altfor nær, identifiserte seg med det i for høy grad. Hans artikkel i «Verdens Gang» ble da også et lite saklig forsvar for egne og andres synder.

La oss først se på omtalen av de svenske rettslærde som skrev betenkningen. Han taler her om «instituttet med det klingende navn». «Instituttet innrømmer åpenbart med ganske tungt hjerte og en temmelig ørkesløs filosofisering — — —». «Og stadig stikker hestehoven fram gjennom de mange sprekker i den vitenskapelige bygning».

Han beskylder disse høyt ansatte vitenskapsmenn for å ha gått til sitt arbeid uten å ha sørget for å ha det nødvendige faktiske grunnlag, og han forsøker å få det slik til at utredningen er en enkelt manns verk, mens han ihvertfall *burde* vite at boken er resultatet av et samarbeid mellom 4—5 av de juridiske vitenskapsmenn i Sverige som raker høyest på de felt de har skrevet om.

Bare det som er sagt ovenfor viser at høyesterettsadvokat Annæus Schjødt har forlatt saken og gitt seg ut på demagogiens vei.

Denne dom blir enda sterkere underbygget når en etter gjennomlesningen konstaterer at bortsett fra *ett* riktignok meget alvorlig punkt, — så finner herr Schjødt lite å utsette på landssvikoppgjøret.

Han kan ikke unngå å vite at flertallet av de norske jurister i dag har et annet syn. De ser på oppgjøret som det det er — et *fallittbo*. Svenskenes vurdering av oppgjøret er ikke nytt. Mange her i landet har før sagt liknende ting, og mann og mann imellem var fordømmelsen like

sterk som den svenskene kommer med.

Det nye er bare at nå blir dommen sagt av folk med en slik autoritet at bare angstbitere tar til motmele.

En av de mest alvorlige feil som instituttet skulle ha gjort, er å glemme de overgrep som tyskerne og N.S. gjorde seg skyldige i, og som etter Schjødts mening skulle ha ført med seg en annen rettstilstand enn tidligere — og dermed skapt grunnlag for nye rettsregler og vurderinger.

Det er imidlertid intet grunnlag for den påstand at svenskene skulle ha oversett noe av dette. Det er tvertimot grunn til å tro at de reagerer skarpere enn Schjødt for eksempel når det gjelder den djevelske behandling jødene fikk, Sipos bruk av tortur, behandlingen i fangeleirene o.s.v. Men det kan ellers være på tide om både Schjødt og andre snart snur grammofoonplaten og spiller baksiden med den tyske versjon av forholdene.

Vi ville da blant annet få høre og måttet erkjenne at *Churchill* var like ansvarlig som *Hitler* for at krigen kom til Norge, — at den tyske okkupasjonshær oppførte seg eksemplarisk, langt bedre enn den engelske som vi hadde et kort besøk av, — at Sipos misgjerninger ofte hadde en bakgrunn i ulovlige handlinger fra nordmenns side, såsom sabotasje, brannstiftelse, ran og mord. Selv Mil. Org., denne organisasjon som vi er så stolte av at vi hadde, og som det er skrytt så meget av, var jo etter folkeretten ulovlig, hvorfor tyskerne var i sin gode rett når de slo ned på den og straffet medlemmene.

Men la det være som det vil med dette. Det spørsmål blir likevel tilbake: *Hvorfor skal de N.S.-folk som ikke har deltatt i disse ulovligheter, straffes for samme?* Folk som har deltatt som praktiserende jurister under landssvikoppgjøret, vet at

den vanlige N.S.-mann sto utenom disse overgrep, og at de som var i den stilling at de kunne hjelpe nordmenn som av tyskerne ble truet på formue, helse eller liv, gjorde alt de kunne for at skadene skulle bli minst mulige. Mange av dem fikk også se frukter av sitt arbeid. Det er utvilsomt at vilkårlighetene og skadevirkningene ville ha vært meget større dersom ikke disse menn hadde tatt på seg sin formidlervirksomhet.

Det er således god grunn til å tro at unntakelsestilstand var blitt innført og en rekke framstående personer var blitt skutt her i Stavanger våren 1945 som represalier for tilsynelatende helt vilkårlige mord, brannstiftelser og sabotasje, dersom ikke en uredd og oppofrende N.S.-mann ved hjelp av sin stilling og bruk av alle hjelpemidler hadde maktet å få tyskerne fra planene.

Det hører med til bildet at denne mann etter krigen ble dødsdømt og skutt som belønning.

Når disse menn, de som gjerne hadde hjulpet mest, sto for retten og ville fortelle om hva de virkelig hadde utrettet, sa dommeren: «Vi er ikke interessert i dine gode gjerninger, for dermed gjorde du bare din plikt». *Etter dette satte dommeren seg til å skrive dommen som påla N.S.-mannen fellesskyld og ansvar for de misgjerninger som han positivt hadde motarbeidet.*

Det er slik Schjødt vil ha det. Det er hans og landssvikoppgjørets jus.

N.S. var ikke noe politisk parti. Det var en forbrytersk sammensvergelse, sier det. Altså: — Vaskekonen og arbeideren, fiskeren, småbrukeren og bonden sammensvor seg med streberen Quisling og hans gjeng og så laget de Norges-historiens største og mest gemene landsforræderi for å støtte Tyskland og prisi Norge. Det enkelte medlem av partiet var ansvarlig for alt det ledelsen gjorde fordi det var med i banden.

Svenskene sier: Det er andre sammensvergelses som er grovere og som har ført til meget dårligere resultater.

Hva med forsvarssaken?

Nygårdssakf. i Stortinget februar 1939 og kom inn på det besynderlige fenomen «at når den tid nærmer seg at Stortinget trer sammen, blir det likesom mer liv i det som kaller seg Norges forsvar. Da holder generaler og høye embetsmenn, alle sammen, store foredrag om hva der absolutt bør gjøres.» — Og så la han og hans «sammensvorne» alt til rettes så tyskerne skulle få oss billig.

Mowinckel advarte i Stortingsmøtet den 2. april 1940 mot forsvarsbudsjettet som «ville ødelegge hele vår sosiale kulturelle og materielle standard».

Hva med fellesansvaret? Hva med sammensvergelse?

Hva skulle det blitt til om Heimefrontens enkelte medlemmer skulle stå til ansvar for de mord dens folk begikk under og etter krigen? Hva skulle det blitt til om den enkelte borger ble gjort ansvarlig for at en av hjemmefrontens mest populære medlemmer, straffritt etter krigen, gikk inn i en tysk fangeleir og skjøt ned 2 forsvarsløse fanger som han ikke hadde noe annet utestående med enn at de var tyskere. Denne mann fikk Kgl. res. for at alt var i orden?

Svenskene vet, og de sier: Straff forbryterne, de skyldige men ikke de som sto utenom. Det fører ut på viddene om det enkelte medlem av et parti skal stå til ansvar for alt det ledelsen gjør og straffedømmes for «medvirkning».

Da dømmer en ikke personen for hans handlinger, men for hans meninger. Slikt ble gjort i Tyskland, det gjøres i Russland og fra 1945 er det gjort i Norge. Svenskene sier at det er utslag av samme vilkårlighet.

Det var kun måten å tjene sitt land på som skilte N.S. fra sine landsmenn.

Alle visste at et samarbeid med tyskerne måtte til. Politikerne i 1940 ikke minst. — de som arbeidet og forhandlet så skumsprøyten sto: — De gikk med på å oppheve Elverumfullmakten, slutte fred med tyskerne, avsette regjeringen og suspendere Kongens makt, innordne hele landets næringsliv under tyskerne, — bygge flyplasser og krigsskip for dem o.s.v. — De ba bare om en ting: At de selv måtte få lov å styre landet som tjenere for tyskerne.

Heimefrontens leder, høyesterettsjustitiarius, Pål Berg, sto som en av forgrunnsfigurene under disse forhandlinger. Hans organ «Dagbladet» skrev at hele folket «i aktivt samarbeide med de tyske myndighetene» måtte ta følgende av at kapitulasjonen var et faktum.» Og videre at: «Kongen og regjeringen — — flyktet i interesse for sin egen person til England og slepte endog sønner av vårt land med for å adlyde Englands befaling og interesser. De har latt oss i stikken. Vi må prøve å ordne oss uten dem».

Det hører med til bildet at Dybwad Brochmann som om trent på samme tid ga uttrykk for noe liknende, fikk tre og et halvt års tvangsarbeid. Det ble lagt sterk vekt på at han ved slike uttalelser hadde villedet folk, slik at de gikk inn i N.S.

Jeg går ut fra at Dagbladet var enig i dommen. Bladets egne skrivelser var det selvsagt ikke grunn til å ta alvorlig!

Når hele folket således ble opplært til dette at norsk styre var å foretrekke fremfor rent tysk, og at samarbeid var nødvendig, så bør det gå an å forstå N.S.-folkene når de meldte seg til tjeneste under Quisling etter at tyskerne hadde gitt erklæring om at bare ham ville de samarbeide med.

De fulgte da bare den linje som allerede var opptrukket.

N.S. hadde også den attetst som Pål Berg ga Quisling i radioen 15. april 1940, å holde seg til:

«Etter at regjeringen Nygaardsvold hadde forlatt Oslo, var det i landets hovedstad ikke lenger noen representant for den utøvende makt. I denne for land og folk skjebnsvangre tid har hr. Quisling stilt seg til disposisjon i den hensikt å bidra sitt til å unnå blodutgytelse i de okkuperte distrikter og til at ro og orden skulle overholdes. Ved nå å tre tilbake har han på nytt vist sin ansvarsfølelse og sitt fedrelandssinn. Jeg takker derfor herr Quisling for hans erklæring, ved hvilken den av høyesterett etablerte ordning er blitt gjort mulig».

Den norske dommerforenings styre skrev i et rundskriv til sine medlemmer at det hverken ville tilrå eller frarå sine medlemmer å melde seg inn i N.S.

I et rundskriv fra Justisdepartementet til dommerne, underskrevet av 2 av våre mest kjente jurister og datert 3. desember 1940, heter det at de dommere som måtte ønske å melde seg inn i N.S., ikke måtte misforstå situasjonen og la være å gjøre dette av frykt for at lydhetsplikten mot Quisling dermed skulle komme i konflikt med dommereden.

Den Norske Sakførerforening skrev til sine medlemmer «at enhver står fullstendig fritt i spørsmålet om han vil melde seg inn i Nasjonal Samling».

Biskop Berggrav skrev at «hver måtte følge sin overbevisning».

Alt dette skjedde i slutten av 1940.

Kan hende svenskene har forstått denne bakgrunn bedre enn landssvikoppgjørets menn gjorde det. — Eller kanskje de er ærligere i sin vurdering og at det er derfor de ser den politiske side som et av de tydeligste trekk ved landssvikoppgjøret. Det er politikernes hevn over de menn som tok fra dem makten som er mest iøynefallende.

Krig eller fred?

— Besto det krig eller fred i tidsrommet mai 1940—april 1945? Schjødt sier det eksisterte krigstilstand. Kongen sa at kampen fortsatte, — illegale aviser fortalte det og radioen gjorde det også. Nordmenn kjempet aktivt.

Men en ting er i hvertfall sikkert, og det er at vi var i krig inntil kapitulasjonen i Nord-Norge. Og det var i denne tid at Administrasjonsrådet med hjemmefrontens leder som krumtapp, drev sitt samarbeid med tyskerne på det hardeste, satte industrien, gruber m. v. i stand så de kunne arbeide for den tyske krigsindustri, sørget gjennom sine organer for at de frigitte norske krigsfanger skulle få arbeid på tyske anlegg, - o.s.v.

— Hvorfor gjorde de dette? Var det fordi det var krig? Eller var det fordi det juridiske spørsmål om «krig» eller «fred» føltes uvesentlig?

Det sikre er at vi var et okkupert land. Da var samarbeid nødvendig for at vi skulle leve. Dette er okkupasjonsens bud. Det følger av Haagkonvensjonen. Dette vet svenskene. Det visste vi også, før. Schjødt har

glemt det. Hjemmefrontens folk glemte det også fra det tidspunkt da tyskerne tok fra dem anledningen til samarbeid og ga Quisling styret.

○

Schjødt mener at det i hvertfall må sondres mellom bistand som ble utført etter pålegg fra tyskerne og bistand når det gjaldt handlinger som tyskerne nok kunne pålegge nordmennene å utføre, men som de norske gjorde uten pålegg, — frivillig. Det siste må i hvertfall være straffbart, hevder Ann. Schjødt.

Sett på bakgrunn av det økonomiske landssvikoppgjøret, får en kvalme av å høre slik tale. Ikke på noe felt har humbugen ved oppgjøret synt seg tydeligere. Jeg har nevnt før hvorledes Administrasjonsrådet staket opp den tydelige samarbeidsvei her. Sentraladministrasjonen holdt samarbeidslinjen under hele krigen. De store næringsdrivende fulgte parolen og hadde svære kontrakter med tyskerne. Store anlegg ble anlagt, modernisert og fikk sitt solide økonomiske grunnlag på denne måte.

Er De enig i plyndringen, Annæus Schjødt?

Husruen ble gjort ansvarlig for „erstatning” mannen ikke evnet å betale

O.r.sakf. Uelang gir rettssviket enda en bredside

Jeg kunne ha lyst til å spørre Annæus Schjødt om hans mening om en annen sak:

— Noen hundre norske kvinner var gift med tyskere og bor her i landet. Flere sitter igjen som enker med barn.

Staten har tatt deres oppsparte formue. Den kaller det «krigsskadeserstatning». Giftermålet var tilstrekkelig begrunnet.

Noen vet at Europarådets konvensjon om menneskerettighetene sier det er tillatt for enhver å gifte seg uten hensyn til ektefellenes rase, nasjonalitet o. s. v., og uten hensyn til den rettslige stilling landet er i. — Norge har skrevet under på konvensjonen.

— Er De enig i plyndringen, Schjødt? Eller synes De at folk som kritiserer den slags bør målbindes?

Vil De anbefale Tyskland å forholde seg slik med de tyske

Disse næringsdrivende er stort sett gått fri og har beholdt sine fortjenester. Men blindt og vilkårlig har oppgjørets menn slått ned på småfolk.

Det synes ofte som om den eneste begrunnelse var: De sto så laglig til for hogg!

○

Hovedsynspunktet må være: Har et land forpliktet seg til å samtykke i at visse handlinger skal kunne kreves av befolkningen, så er også dermed samtidig sagt at det fra befolkningens side er lovlig å yte slike tjenester, og lovlige handlinger skal folk ikke straffes for.

Landssvikoppgjørets menn bygger på noe annet. De spør ikke etter handlingens objektive kjennemerker. Men de sier: Enhver bistand er straffbar når den er utilbørlig. Og spørsmålet om den var utilbørlig eller ikke, ble da avhengig av hvorledes dommeren likte tiltalte. Var han N.S., fantes det i hvertfall ingen nåde.

Sådanne rettsregler skaper vilkårlighet uten grense.

Schjødts enighet med svenskene

I ett punkt er Schjødt enig med svenskene: — Det solidariske erstatningsansvar for N.S.-folkene har mer karakter av straff enn av erstatning, sier han.

Dette har tydeligvis Schjødt oppdaget nå, 11 år etter at landssvikoppgjøret startet. Det er beklagelig at han ikke så det før, for da må vi forutsette at han med stor iver hadde grepet til pennen og med sin solide posisjon hindret den utplyndring av N.S.-folkene som har funnet sted. For Schjødt vet selvsagt at før krigen var det etter Grunnlov og lov ikke høve til å ilegge noen en større økonomisk straff enn kr. 10.000.

Det prinsipp det her er tale om er et av de aller viktigste i enhver stat. Den som ikke i avsky tar avstand fra slik framferd, har derfor liten rett til å belære andre om rett og rettferdighet.

svenskenes kritikk: Det er ikke dette at arbeiderne gikk fri, — men dette at så mang' en bistandshandling av langt mindre betydning er straffet, som svenskene klandrer. Hvorledes kan den slags handlinger være straffri når det ble dømt som straffbart landssvik å gi kr. 5.00 — fem kroner — til Frontkjemperkontoret?

Tar vi den passive N.S. mann, så var det mange av disse som aldri kunne tenke seg å ta arbeid på en tysk flyplass. De ville ikke bistå tyskerne. Ved sitt medlemskap ville de bare hjelpe landet. — På grunn av det presset de var utsatt for under krigen, ble en del nok drevet inn på en veg de fra først av ikke ønsket å gå.

Men alle N.S. folk ble straffet, handlemåte, motiver, redelighet i framferd, intet kunne frifinne. Det ble stundom enda til sagt at det var straffskjerpende å ha oppført seg bra, — for da ble andre villedet av